

Nr 110.

Kungl. Maj:ts nådiga proposition till riksdagen med förslag till lag om ändring i vissa delar av sjölagen; given Stockholms slott den 13 mars 1917.

Under åberopande av bilagda i statsrådet och lagrådet hållna protokoll vill Kungl. Maj:t härmed, jämlikt § 87 regeringsformen, föreslå riksdagen att antaga härvid fogade förslag till lag om ändring i vissa delar av sjölagen.

Kungl. Maj:t förbliver riksdagen med all kungl. nåd och ynnest städse välbevågen.

GUSTAF.

Berndt Hasselrot.

Förslag
till
L a g
om ändring i vissa delar av sjölagen.

Häri genom förordnas, att 32, 70, 77, 90, 98, 108 och 285 §§ sjölagen skola erhålla följande ändrade lydelse:

32 §.

Befälhavaren äligge att tillse: att vaktmanskap finnes å däck; att, när fartyget icke ligger förtöjt i hamn eller eljest å säker ankarplats, sjö-vakt hålles; att behörig utkik hålles; att icke såsom utkiksman eller såsom rorsman nyttjas annan än den, som enligt läkares intyg, ej över fyra år gammalt, äger normalt färgsinne samt tillräcklig syn- och hörsel förmåga; att behörigt vaktbefäl ständigt för kommandot ombord; att nödiga ortsbestämningar och deviationsbestämningar företagas; samt att lodning verkställes, då sådan av förhållandena påkallas, särskilt i tjocka.

Närmare föreskrifter rörande läkarintyg, varom ovan sägs, meddelas av Konungen.

70 §.

Å fartyg, som avgår från Sverige till ort bortom 61 grader nordlig latitud (Bergen), 11 grader västlig longitud (Irlands västkust) och 48 grader nordlig latitud (Brest), må icke såsom sjöman anställas den som är behäftad med sjukdom, lyte eller skada, som gör honom oduglig att sköta den tjänst, anställningen avser, eller med könssjukdom i smittosamt stadium eller med annan sjukdom, som medför fara för ombord anställda personer; och skall förty, innan någon anställes såsom sjöman å dylikt fartyg, läkares intyg, att han av denne besiktigats, företes för befälhavaren.

Sådant intyg skall vara utfärdat under loppet av de sista sex månaderna före anställningens början. Närmare föreskrifter rörande intyget meddelas av Konungen.

Minderårig under fjorton år må ej i skeppstjänst användas, ej heller må i eldartjänst användas minderårig, som icke uppnått sexton års ålder.

När sjöman förhyres, bör, om han är inskriven vid sjömanshus, den vid inskrivningen honom tilldelade sjöfartsbok överlämnas till befälhavaren, vilken äger förvara densamma, till dess sjömannen lämnar tjänsten.

77 §.

Envar av besättningen skall uppföra sig skickligt, nyktert och fridsamt, noggrant iakttaga allt, som för bevarande av ordning och skick ombord föreskrives, med aktning bemöta förmän och med uppmärksamhet mottaga deras befallningar samt genom tydliga och lämpliga svar utmärka, att dessa uppfattats; vare ock skyldig att, när befälhavaren så påfordrar, underkasta sig läkarbesiktning, dock utan kostnad för den undersökte.

90 §.

Finnes sjöman vara sjuk eller skadad, skall befälhavaren bereda honom nödig vård ombord eller i land; är han till följd av sjukdomen eller skadan för längre tid satt ur stånd att fullgöra sin tjänst, äge befälhavaren entlediga honom därur. Finnes anledning till antagande, att sjukdomen är könssjukdom i smittosamt stadium eller på annan grund medför fara för ombord anställda personer, skall befälhavaren så fort ske kan låta den sjuke undergå läkarbesiktning. Bekräftas därvid antagandet, skall befälhavaren entlediga den sjuke ur tjänsten, där honom ej beredes till farans undanröjande erforderlig vård. Kvarlämnas sjuk eller skadad sjöman å utländsk ort, skall befälhavaren överlämna honom till svensk konsul eller, om sådan tjänsteman där icke finnes, annorledes sörja för att han erhåller lämplig vård.

Avskedas sjöman till följd av skada eller sjukdom, som han genom eget grovt vållande ådragit sig, eller därför att han funnits behäftad med könssjukdom i smittosamt stadium, njute han ej hyra för längre tid, än han förrättat tjänsten, och kostnaden för hans skötsel och vård må avkortas på hans innestående hyra. Entledigas han icke, njute han ej hyra för den tid, han är ur stånd att förrätta tjänsten, och ersätte kostnaden för skötsel och vård.

Sjöman, som eljest, medan han är i tjänst, finnes vara sjuk eller skadad, njute full hyra ävensom sjukvård på redarens bekostnad så länge

han är kvar i tjänsten; varder han entledigad, erhålle han hyra till dess han avmönstras eller, om avmönstring icke äger rum, till den dag, då fartyget går vidare, ävensom sjukvård på redarens bekostnad under fyra veckor, räknade från den dag, då hans rätt till hyra upphörde.

Har befälhavare å ort, där svensk konsul ej finnes, nödgats för svensk sjömans sjukvård göra utgift, som, enligt vad ovan är sagt, icke ålegat redaren, eller förskjuta mer än denne ålegat; äge redaren därför undfå ersättning av allmänna medel.

98 §.

Upphör, av anledning som i 91 § sägs, svensk sjömans tjänstgöring å utländsk ort, eller varder svensk sjöman för sjukdom eller skada, därför han enligt 90 § äger erhålla vård på redarens bekostnad, å sådan ort kvarlämnad, äge sjömannen rätt att bliva fortskaffad till närmaste svenska hamn eller, om han hellre vill, till den ort inom riket, där han är bosatt. Har fartyget förolyckats eller tagits av sjörövare eller efter timad skada förklarats icke vara iståndsättligt, eller har fartyget efter uppbringning förklarats för god pris och var icke, när fartyget sist lämnade hamn, krigets utbrott där känt eller eljest befälhavaren kunnigt, skall kostnaden för hemresan bestridas av allmänna medel.

Kan åt sjöman, som av anledning nu är sagd skall hemsändas, beredas tjänst å svenskt, norskt eller danskt fartyg, vilket är bestämt till ort i Sverige eller till hamn, varifrån han bekvänligen kan befordras till hemlandet; vare sjömannen pliktig att antaga tjänsten, så framt han anställs i samma egenskap som den, vari han förut var förhyrd, och på lika förmånliga villkor.

108 §.

De å fartyget anställda personer, vilka ej höra till den egentliga besättningen, vare skyldiga att hörsamma befälhavarens föreskrifter med avseende på ordning och skick ombord ävensom att förrätta det arbete, befälhavaren för fartygets säkerhet finner nödigt att ålägga dem.

Om anställning av sådana personer i fall, som i 70 § första stycket sägs, skall tillämpas vad där är beträffande sjöman föreskrivet; och skola bestämmelserna i 81, 101 och 102 §§, så ock stadgandet i 77 § om läkarbesiktning lända till efter rättelse jämväl med avseende å dem.

Finnes person, som i första stycket avses, vara till följd av sjukdom eller skada för längre tid satt ur stånd att fullgöra sin tjänst, äge befälhavaren skilja honom därifrån. Finnes anledning till antagande, att sjuk-

domen är könssjukdom i smittosamt stadium eller på annan grund medför fara för ombord anställda personer, skall befälhavaren så fort ske kan låta den sjuke undergå läkarbesiktning. Bekräftas därvid antagandet, skall befälhavaren skilja den sjuke från tjänsten, där honom ej beredes till farans undanröjande erforderlig vård. Kvarlämnas den, som sålunda skilts från tjänsten, å utländsk ort, skall befälhavaren överlämna honom till svensk konsul eller, om sådan tjänsteman där icke finnes, annorledes sörja för att han erhåller lämplig vård.

Äro personer, som ovan avses, antagna av redaren eller befälhavaren, skola samma rättigheter tillkomna dem som besättningen; dock skola bestämmelserna i 96 § beträffande övertidsersättning icke å sådana personer äga tillämpning.

Har befälhavare å ort, där svensk konsul ej finnes, nödgats för svensk persons sjukvård jämlikt denna paragraf göra utgift, som icke ålegat redaren, eller förskjuta mer än denne ålegat; äge redaren därför undfå ersättning av allmänna medel.

285 §.

Befälhavare, som i strid mot vad i 70 § första stycket föreskrives anställer sjöman eller i strid mot vad i 108 § andra stycket är stadgat anställer eller låter annan anställa person, som där avses; så ock befälhavare, som mot stadgandet i 70 § andra stycket använder minderårig för skeppstjänst eller försummar att iakttaga vad i 90 § första stycket eller 108 § tredje stycket föreskrives till undanröjande av fara för ombord anställda personer, straffes med böter, ej under tio kronor. Har användandet av minderårig skett med den minderåriges faders eller målsmans vetskap och vilja, vare jämväl fadern eller målsmannen förfallen till böter, högst tjugu kronor.

Anställer befälhavare sjöman för tid, under vilken denne veterligen är förbunden att tjäna å annat fartyg, straffes med böter, högst tvåhundra kronor.

Lika med befälhavaren straffes redare, där förseelse, varom ovan sagts, skett med hans vetskap.

Denna lag skall träda i kraft den 1 januari 1918.

---

*Utdrag av protokollet över finansärenden, hållet inför Hans Maj:t
Konungen i statsrådet å Stockholms slott fredagen den
10 november 1916.*

Närvarande:

Hans excellens herr statsministern HAMMARSKJÖLD,
Statsråden HASSELROT,
VON SYDOW,
friherre BECK-FRIIS,
STENBERG,
LINNÉR,
MÖRCKE,
VENNERSTEN,
WESTMAN,
BRÖSTRÖM.

Departementschefen, statsrådet Vennersten anförde efter gemensam beredning med chefen för justitiedepartementet:

Anställande
av sjömän
m. m.
Gällande
lag.

»Genom lagen den 16 oktober 1914 om ändring i vissa delar av sjölagen hava i sistnämnda lag, med hänsyn till skeppstjänstens krävande natur och den särskilda faran för spridning av smittosam sjukdom ombord å fartyg, vissa villkor uppställts beträffande hälsotillstånd och kroppsbeskaffenhet för vinnande av anställning såsom sjöman. Sålunda har i 70 § införts den bestämmelse, att såsom sjöman må icke här i riket anställas den, som är behäftad med sådant fel på hörsel eller synförmåga eller eljest med sjukdom, lyte eller skada, som gör honom oduglig att sköta den tjänst, anställningen avser, eller med smittosam venerisk sjukdom eller med annan sjukdom, som medför fara för den övriga besättningen; och enligt samma paragraf skall förty, innan någon vinner anställning som sjöman, legitimerad läkares intyg angående hans hörsel och synförmåga samt hälsotillstånd för befälhavaren företes.

Uti ifrågavarande paragraf föreskrives alltså, att det däri avsedda intyget skall företes för varje gång anställning såsom sjöman vinnes inom

riket, anställningen må vara av vilken beskaffenhet eller betydelse som helst och avse aldrig så kort tid. Någon viss tids giltighet av intyget har icke bestämts, ej heller förekommer något stadgande i fråga om kostnaderna för detsamma eller ordningen för läkarbesiktningen. I sistnämnda hänseenden yttrade vederbörande departementschef uti propositionen i ämnet, bland annat, att utväg till beredande åt sjöman av kostnadsfri tillgång till läkarintyg borde kunna åstadkommas, utan att bestämmelse därom behövde inflyta i sjölagen, samt att närmare föreskrifter om ordningen för besiktningen m. m. torde böra utfärdas i administrativ väg. Det särskilda utskott inom riksdagen, som behandlade propositionen, förutsatte i sitt utlåtande över densamma, att den för erhållande av ifrågasvarande intyg nödvändiga undersökningen komme att ske på det allmännas bekostnad.

Emellertid stadgas vidare i 90 § sjölagen, bland annat, att om sjöman finnes behäftad med smittosam venerisk sjukdom eller med annan sjukdom, som medför fara för den övriga besättningen, äger befälhavaren entlediga honom ur tjänsten, och i 285 § samma lag stadgas straff för befälhavare, som i strid mot vad i 70 § är föreskrivet anställer sjöman, ävensom för redare, där dylik åtgärd företagits med hans vetskap.

Ovan angivna bestämmelser avse den egentliga besättningen, d. v. s. sådana å fartyget anställda personer, vilka skola förrätta skeppstjänst. I fråga om sådana å fartyget anställda personer, som avses i 108 § sjölagen, eller personal för mathållningen ombord, städerskor m. fl., finnas icke några motsvarande stadganden.

Vidare må erinras, att i förordningen angående sjömanshusen i riket samt sjöfolks på- och avmönstring m. m. den 13 juli 1911 föreskrives, att den, som önskar varda inskriven vid sjömanshus, skall, jämte annat, förete legitimerad läkares intyg enligt fastställt formulär angående färgsinne, syn- och hörsselförmåga samt hälsotillstånd, ävensom att, därest den sökande uppfyller villkoren för inskrivning och ej är behäftad med fel, kroppsslyte eller sjukdom, som gör honom oanvändbar till sjötjänst, skall han inskrivas vid visst sjömanshus. Inskrivning bör enligt förordningen hava vunnits av envar svensk undersåte, som å svenskt handelsfartyg idkar sjöfart såsom yrke. I det kommittéförslag, som låg till grund för förordningen, förekom ordet »man» i stället för ordet »undersåte», men på hemställan av kommerskollegium, som framhöll, att det torde förekomma, att även kvinnor hade stadigvarande anställning inom sjömansyrket, användes i förordningen sistnämnda uttryck. Beträffande sjöfolks påmönstring stadgas i förordningen, att besättning å svenskt fartyg skall påmönstras, om fartyget går i utrikes fart samt om fartyget går i inrikes fart och är att hänföra till

passagerarångfartyg av första eller andra klassen och ej utgår allenast på lustresa eller annan tillfällig resa; befälhavaren dock obetaget att även i andra fall låta påmönstra fartygets besättning.¹⁾ I fråga om påmönstring inom riket av sjöfolk å svenskt fartyg gäller såsom huvudregel, bland annat, att besättningen, befälhavaren däri inberäknad, består till minst två tredjedelar av svenska undersåtar samt att varje svensk man av besättningen är inskriven vid svenskt sjömanshus, vilket ju förutsätter, bland annat, att han företett läkarintyg angående frihet från fel, kroppsslyte eller sjukdom, som gör honom oanvändbar till sjötjänst.

*De sak-
kunniga i
skrivelse den
7/10 1914.*

Den 22 oktober 1914 inlämnade kommerserådet Carl Malmén och advokaten Eliel Löfgren, vilka av Kungl. Maj:t förordnats att inom justitie- och finansdepartementen biträda vid beredningen av ärende om utvidgad lagstiftning rörande sjöfartssäkerheten m. m., en skrivelse till chefen för finansdepartementet av i huvudsak följande innehåll:

Vid den pågående beredningen av nämnda ärende hade yppat sig vissa spörsmål, som i större eller mindre grad berörde medicinalstyrelsens verksamhetsområde. Såväl i den proposition, som innehöll förslag till nuvarande lydelsen av 70 § sjölagen, som ock av det riksdagsutskott, som behandlade propositionen, vore förutsatt, att den för erhållande av det i sagda paragraf avsedda läkarintyg erforderliga läkarbesiktningen borde verkställas på det allmännas bekostnad, varjämte i propositionen uttalats, att närmare föreskrifter om ordningen för besiktning m. m. torde böra utfärdas i administrativ väg. På nu omhandlade område funnes vissa allmänna föreskrifter redan meddelade, nämligen i förordningen angående sjömanshusen i riket samt sjöfolks på- och avmönstring m. m. den 13 juli 1911 ävensom kommerskollegii kungörelse den 19 december samma år, innefattande formulär för läkarbetyg, avsett att företes för inskrivning vid sjömanshus, men dessa föreskrifter avsåge uteslutande sjömans inskrivning vid sjömanshus, medan i 70 § sjölagen förutsattes, att läkarintyg skulle företes för varje gång anställning inom riket såsom sjöman vunnas och att intyget borde innefatta upplysning även om förekomsten av vissa sjukdomsarter. Malmén och Löfgren anhölle om åtgärders vidtagande av chefen för finansdepartementet för erhållande från medicinalstyrelsen av förslag till

¹⁾ De föreskrifter om passagerarångfartygs indelning i klasser, som förekomma i förordningen den 12 februari 1864 angående vad i avseende å passagerarångfartygs byggnad, utrustning och begagnande iakttagas bör, äro numera upphävida och enligt förordningen utfärdade besiktningsbevis gälla ej längre. Ändrade bestämmelser härutinnan äro meddelade i lagen den 16 oktober 1914 om tillsyn å fartyg och förordningen den 31 december samma år med närmare föreskrifter angående tillsyn å fartyg.

nya, eventuellt ändrade författningsbestämmelser ävensom andra åtgärder, som ur ovan anförda synpunkter kunde betingas, varvid bland annat syntes böra komma under övervägande, i vilken mån det i 70 § sjölagen omhandlade läkarintyg kunde tillerkännas viss tids giltighet.

De sakkunnigas skrivelse remitterades till medicinalstyrelsen med anmodan att däröver avgiva utlåtande. På medicinalstyrelsens anhållan inkom styrelsen för allmänna svenska läkarföreningen till medicinalstyrelsen med följande yttrande i ärendet:

»Den beslutade ändringen i 70 § sjölagen har uppenbarligen ett dubbelt syfte, nämligen dels att i sjösäkerhetens intresse hindra anställandet ombord å fartyg av genom sjukdom odugligt sjöfolk, dels att i hygienens intresse hindra anställandet av med smittosam sjukdom behäftat folk.

I sjösäkerhetens intresse stadgas, att ingen må här i riket anställas såsom sjöman, som är 'behäftad med sådant fel på hörsel eller synförmåga eller eljest med sjukdom, lyte eller skada, som gör honom oduglig att sköta den tjänst, anställningen avser'.

Styrelsen finner ett sådant stadgande vara till påtagligt gagn såväl för sjösäkerheten som ock i många fall för den enskilde med sjukdom behäftade sjömannen. Beträffande härom utfärdat läkarbetyg bör dock enligt styrelsens förmenande läkaren icke åläggas avgöra, om sjukdom eller fel, varmed den sökande befunnits behäftad, är av den art, att han därav göres 'oduglig att sköta den tjänst, anställningen avser'. Man torde icke kunna vänta, att hos läkaren i allmänhet finna den specialkänedom om förhållandena ombord å ett fartyg, som härför fordras, så mycket mer som därstädes finnas många olika slag av tjänster, såsom matros, eldare, kock, m. fl. Bedömandet av denna sak måste därför överlämnas åt fartygsbefälhavaren, och läkaren bör i sitt intyg endast angiva: om syn- eller hörsel-förmågan är normal eller icke och i senare fallet graden av nedsättning, om färgsinnet är normalt eller icke och om sjukdom, lyte eller skada förefinnes eller ej och i förra fallet av vad art.¹⁾

I fartygshygienens intresse stadgas, att ingen må här i riket anställas såsom sjöman, som är 'behäftad med smittosam venerisk sjukdom eller med annan sjukdom, som medför fara för den övriga besättningen'.

¹⁾ I det till lagrådet remitterade lagförslag, som resulterade uti den i början av mitt anförande omnämnda lag av den 16 oktober 1914, hade 70 § sjölagen följande lydelse: »Såsom sjöman må ej här i riket anställas annan än den, som, enligt vad genom intyg från legitimerad läkare utvisas, icke är behäftad med» — — — etc.; men just för att förebygga av lagrådet framhållen möjlighet till missuppfattning, att det skulle ankomma på läkaren att avgöra frågan om vederbörandes duglighet att sköta den avsedda tjänsten, erhöi paragrafen sin nuvarande lydelse.

*Allmänna
svenska
läkar-
föreningens
styrelse.*

Det synes styrelsen uppenbart, att sjöman, behäftad med sådan smittosam sjukdom, som avses i förordningen angående åtgärder mot utbredning av smittosamma sjukdomar bland rikets innevånare av den 19 mars 1875, icke bör få anställas ombord å fartyg. Ett uttryckligt stadgande därom i sjölagen kunde därför vara lämpligt. En särskild rubrik för dylika sjukdomar i läkarbetyget synes däremot styrelsen överflödigt, då läkaren under alla förhållanden skall intyga, om sjukdom hos den sökande förefunnits och i så fall vilken.

Allvarliga betänkligheter synas styrelsen däremot finnas mot stadgandet, att ingen må här i riket anställas såsom sjöman, som är 'behäftad med smittosam venerisk sjukdom'. I formellt avseende måste den invändningen göras, att satsen i lagen fått en formulering, som giver den en vida större omfattning än lagstiftarna uppenbarligen avsett. Då alla veneriska sjukdomar äro smittosamma, måste med den nuvarande lydelsen av paragrafen alla med venerisk sjukdom behäftade personer förklaras till sjö-tjänst odugliga, under det att avsikten tydligen varit, att detta skulle gälla blott personer behäftade med venerisk sjukdom i smittosamt stadium. Denna formella brist vore dock lätt avhjälpt; vida större betydelse torde de sakliga invändningar hava, som kunna göras mot här avhandlade stadgande. De veneriska sjukdomarnas sätt att smitta är av den art, att faran för att de skola sprida sig från en sjuk till den övriga besättningen torde vara ganska liten. Styrelsen anser det därför i hög grad tvivelaktigt, om fullgoda skäl förefinnas att med anledning av dessa sjukdomar vidtaga mera vittgående inskränkningar i rätten att erhålla anställning ombord. Därtill kommer, att den föreskrivna läkarundersökningen i detta hänseende icke torde kunna lämna det hygieniska skydd, som lagstiftarna synas hava föreställt sig. Av de viktigaste hithörande sjukdomarna är nämligen gonorrhé ofta, syfilis alltid i hög grad en kronisk sjukdom. Bägge kunna räcka i årtal, visserligen med perioder av obetydliga eller inga symtom, men dock med bibehållande av sin smittosamhet. Till följd därav är det ofta svårt att vid en enstaka läkarundersökning upptäcka dessa sjukdomar och än mycket svårare att avgöra, om de vid undersökningstillfället befinna sig i ett smittosamt stadium. Med syfilis är detta synnerligen ofta rent omöjligt, åtminstone om icke serologisk undersökning toges till hjälp, vilket emellertid skulle kräva en dyrbar samverkan mellan undersökningsläkaren och ett serologiskt laboratorium. En person, som vid läkarundersökningen icke företedde några tecken till syfilis, kan några få dagar efteråt hava sjukdomen utvecklade i ett smittosamt stadium. Den föreslagna åtgärden skulle därför redan i och för sig bliva för fartygshygienens höjande av mycket liten praktisk betydelse och därtill kommer, att det påbjudna

skyddet mot venerisk sjukdom ombord i bästa fall skulle räcka till närmast anslutna hamn. Under sådana omständigheter och då dessa sjukdomar äro synnerligen utbredda och därmed behäftade till största delen äro fullt arbetsföra, synes det styrelsen vara mycket betänkligt att i så hög grad inskränka tillgången på mönstringsdugligt sjöfolk som fallet skulle bliva, om det i 70 § sjölagen förekommande förbudet förbleve gällande lag.

På grund av ovanstående hemställer därför läkarföreningens styrelse, att medicinalstyrelsen ville dels söka åstadkomma sådan ändring av 70 § sjölagen, att den erhåller följande lydelse: 'Såsom sjöman må icke här i riket anställas den som är behäftad med sådant fel på hörsel eller synförmåga eller eljest med sjukdom, lyte eller skada, som gör honom oduglig att sköta den tjänst, anställningen avser, eller sjukdom, som medför fara för den övriga besättningen'; dels föreslå sådan formulering av läkarintyget, som här ovan framhållits.

Vad de sakkunnigas fråga angår, om sådant läkarbetyg skulle kunna tillerkännas 'viss tids giltighet', måste den enligt styrelsens mening besvaras obetingat nekande. Med ett utlåtande angående lyte och färgsinne kunde detta väl låta sig göra. Med intyg om syn- och hörsselförmågan är detta redan svårare, då de på kort tid ej sällan avsevärt förändras, och med intyg om sjukdom skulle ett sådant anordnande fullständigt upphäva betydelsen av den föreskrivna läkarundersökningen.

Under förutsättning, att arvudet för läkarbetyget skall utgå av allmänna medel, anser styrelsen, att det icke bör sättas lägre än till 5 kronor, då den undersökning, som måste förutgå ett sådant intyg, är ganska tidsödande. Synen och hörseln måste prövas och funnen nedsättning till graden angivas, vilket liksom prövningen av färgsinnet är ganska besvärligt. En fullständig kroppsbesiktning är nödvändig för att kunna avgöra, om lyte eller skada förefinnes, och en undersökning av hjärta, lungor och urin måste naturligtvis alltid förekomma. Skulle slutligen intyget dessutom omfatta särskilt de veneriska sjukdomarna, för vilkas diagnosticerande ofta behövs bakteriologisk undersökning, anser styrelsen ett arvode av 5 kronor vara för litet.»

Den 22 januari 1915 avgav medicinalstyrelsen utlåtande, vari styrelsen anför följande:

»Beträffande föreskriften, att ingen må här i riket anställas såsom sjöman, som är behäftad med sådant fel på hörsel eller synförmåga eller eljest med sjukdom, lyte eller skada, som gör honom oduglig att sköta den tjänst, anställningen avser, delar medicinalstyrelsen i huvudsak läkarföreningens styrelses uppfattning, att det för läkaren kan möta

*Medicinal-
styrelsen.*

svårigheter att bedöma, huruvida en nedsättning i syn- eller hörsel-förmåga eller ett fel eller lyte av annan art kan göra personen, som lider därav, oduglig till sjötjänst, helst denna numera är av betydligt växlande art och det sannolikt är lättare för befälhavaren att, sedan han tagit del av läkarens attest, avgöra, huruvida det eller de förefintliga felen böra föranleda kassation eller icke, vilket dock lätt kan tänkas föranleda, att befälhavarens fordringar röna inflytande av den större eller mindre tillgången på mönstringssökande. Då det gäller sjukdom i trängre mening däremot, är medicinalstyrelsen mera böjd för det antagandet, att läkaren lättare än befälhavaren kan avgöra, huruvida den med sjukdomen behäftade personen kan eller bör användas ombord eller ej, för så vitt icke läkaren i sitt intyg lämnar en särdeles noggrann redogörelse över sjukdomens art, dess intensitet, dess inverkan på arbetsförmåga och dylikt, vilket dock knappast kan förutsättas vara genomförbart; även av andra skäl är det måhända icke lämpligt att överlämna avgörandet härav åt befälhavaren.

I frågans nuvarande läge får medicinalstyrelsen rörande den hittills avhandlade delen instämma i vad läkarföreningens styrelse anfört, dock med ovan sagda ändring beträffande sjukdomar, och anser medicinalstyrelsen alltså, att läkaren i sitt intyg endast bör angiva, om syn- eller hörsel-förmågan är normal eller icke och om lyte eller skada förefinnes eller ej och i förra fallet av vad art och grad samt, beträffande sjukdom, om sådan förefinnes eller ej och om den gör personen i fråga oduglig att sköta den tjänst, anställningen avser, eller icke.

Vad så angår det andra stadgandet, att ingen må i riket anställas såsom sjöman, som är behäftad med smittosam venerisk sjukdom eller med annan sjukdom, som medför fara för den övriga besättningen, får medicinalstyrelsen däremot helt instämma med vad läkarföreningens styrelse anfört, även om sistnämnda styrelse, då den säger, att de veneriska sjukdomarnas sätt att smitta är av den art, att faran för att de skola sprida sig från en sjuk till den övriga besättningen torde vara ganska liten, synes hava något underskattat den omskrivna smittfaran, i synnerhet som hänsyn ej tagits till att i många fall även kvinnlig, ej besiktningsskyldig personal finnes anställd ombord.

Särskilt vill medicinalstyrelsen framhålla, att ett förbud att i sjötjänst anställa person, behäftad med smittosam venerisk sjukdom, skulle medföra, att ett avsevärt antal fullt arbetsdugliga och för sjötjänst lämpliga personer skulle under årtal hindras från dylik anställning. Det synes därför medicinalstyrelsen tillräckligt, att läkarbetyget innehåller uppgift om, huruvida sjukdom, som vid undersökningen möjligen finnes

föreligga, är sådan, att den kan antagas medföra fara för den övriga besättningen eller icke.

Medicinalstyrelsen vill alltså förorda, att 70 § sjölagen erhåller den av läkarföreningens styrelse föreslagna lydelsen.

Beträffande läkarintygets giltighetstid är det tydligt, att intyget ur rent medicinsk synpunkt icke kan vara av avgörande betydelse annat än för det tillfälle, då undersökningen utfördes och intyget avgavs. De i intyget angivna förhållandena kunna tydligen bestå i äratal, men de kunna ävenledes snabbt ändras. Icke minst är detta förhållandet beträffande de smittosamma sjukdomarna, och är särskilt i detta hänseende läkarintyget i fråga av ganska kortvarigt värde. Att ett läkarintyg emellertid kan hava betydelse för en tid framåt är redan påpekat, varför det av praktiska skäl måhända kan befinnas lämpligt att giva intyget en viss giltighetstid.

Angående arvodet för läkarintyget har läkarföreningens styrelse på angivna grunder ansett, att detsamma icke bör sättas lägre än till 5 kronor, och finner även medicinalstyrelsen detta skäligt. Det torde visserligen kunna ifrågasättas, huruvida icke i detta fall § 9 av 'Taxa för arvode åt vissa i civil tjänst anställda läkare o. s. v.' borde tillämpas och arvode alltså för däri avsedda läkare utgå med 3 kronor. Medicinalstyrelsen vill emellertid erinra därom, att här ifrågavarande intyg skall grundas på en särskilt omfattande undersökning och avfattas i enlighet med ett likaledes omfattande formulär, under det att omskrivna § 9 torde avse besiktningar i allmänhet och av mera enkel beskaffenhet.

Medicinalstyrelsen finner därför såsom ovan sagts skäligt att i detta fall förorda, att arvodet bestämmes till 5 kronor.

Emellertid anser medicinalstyrelsen sig för sin del icke kunna undgå att erinra om, att, därest detta arvode skall utgå av allmänna medel, torde konsekvenserna härav bliva oberäknliga. Med än mera fog skulle nämligen kunna anses berättigat, att enahanda intyg för anställning i åtskilliga andra yrken, såsom t. ex. i militärtjänst eller vid järnvägarna, skulle gäldas av allmänna medel.

Ifrågavarande 70 § förutsätter, att nytt läkarbetyg företes för varje gång anställning inom riket som sjöman vinnes. Det torde emellertid med skäl kunna ifrågasättas, huruvida ett intyg av en sådan omfattande beskaffenhet, som denna paragraf synes avse, under dylika förhållanden skall anses behöfligt. De i intyget upptagna, för sjöfartssäkerheten särskilt viktiga uppgifterna om synskärpa, färgsinne och hörsel, äro av den natur, att, såframt ej sjukdom eller olycksfall inträffa, de med åren endast långsamt förändras. De uppgifter, vilka däremot äro av vikt för hälsotill-

ståndet ombord å fartyget, kunna jämväl erhållas genom ett vid varje inmönstring anskaffat vanligt så kallat friskbetyg av läkare.

Då enligt förordningen angående sjömanshusen i riket samt sjöfolks på- och avmönstring m. m. av den 13 juli 1911 envar svensk undersåte, som å svenskt handelsfartyg idkar sjöfart såsom yrke, bör vara inskriven vid sjömanshus och innehava sjömansbok, torde genom införandet av skärpta bestämmelser för inskrivning vid sjömanshus en förbättrad rekrytering av sjömanskåren kunna ernås. Dessa skärpta fordringar torde i främsta rummet avse undersökningen av färgsinne och synskärpa. Vid undersökning av synförmågan borde t. ex., då avståndsbedömning vid däck- och utkikstjänst för sjöfartssäkerheten är av fundamental betydelse, särskild vikt läggas vid, att vartdera ögat undersökes för sig och visar sig uppfylla vissa fordringar (för det så kallade stereoskopiska seendet) ävensom att, såsom även synes vara fallet i det engelska Board of Trades bestämmelser, avseende fästes vid hypermetropi (översynthet). På grund härav nödvändiggöres, såsom ock enligt Deutsche Seemannsordnung 1902 synes vara fallet inom tyska handelsflottan, införandet av vissa minimibestämmelser för synförmågan, t. ex. minst 0.67 synskärpa å vartdera ögat. Läkarbetyget för inskrivning vid sjömanshus torde vidare givas en viss giltighetstid, t. ex. av fyra år, med den inskränkning, att därest särskild anledning, såsom sjukdom eller skada, uppstår, förnyad undersökning dessförinnan måste ske, vilket förhållande fartygsbefälhavaren skulle vara skyldig övervaka. Att förnyad undersökning skett torde lämpligast kunna angivas genom påteckning å det gamla betyget i likhet med vad som är fallet vid statens järnvägar, vars föreskrifter i ämnet synas kunna läggas till grund för eventuella nya bestämmelser för läkarbetyg, avsedda att företes vid inskrivning vid sjömanshus.»

Med anledning av vad läkarföreningens styrelse och medicinalstyrelsen sålunda anfört yttrade Malmén och Löfgren i en till chefen för finansdepartementet ställd skrivelse av den 6 maj 1915 följande:

De sakkunniga i skrivelse den 9 1915.

»Den av riksdagen år 1914 antagna formuleringen av 70 § sjölagen är betingad av en samtidigt gjord ändring i den därmed nära sammanhängande 90 § i samma lag, varigenom, såvitt angår venerisk sjukdom, endast 'smittosam' sådan förklarats utgöra skäl för sjömans entledigande ur tjänsten. Denna ändring synes, jämförd med vad allmänna svenska läkarföreningen och medicinalstyrelsen i ärendet anfört rörande veneriska sjukdomars smittosamma karaktär över huvud taget, just innebära, att sådan sjukdom endast i smittosamt stadium skall utgöra hinder för anställning såsom sjöman.

Vid sådant förhållande synes någon lagändring i av medicinalstyrelsen föreslagen riktning ej vara nödvändig.

Frågan om sådant intygs längre eller kortare giltighet skulle lämpligen kunna lösas så, att detsamma företes dels vid inskrivning å sjömanshus, eventuellt i stället för det för sådant fall redan föreskrivna läkarintyget, samt för den, som ej är inskriven vid sjömanshus, vid första anställningen som sjöman, dels ock vid sedermera ifrågakommande anställningar som sjöman, i den mån ej vederbörande mönstringsförrättare respektive befälhavare kräver nytt intyg, som då synes i regel kunna inskränkas till ett vanligt s. k. friskbetyg.

På av medicinalstyrelsen anförda skäl anse vi vidare, att den av Kungl. Maj:t och inom riksdagen hittills intagna ståndpunkten rörande läkarbesiktningens verkställande på det allmännas bekostnad knappast kan längre vidhållas, helst som en sådan anordning torde komma att vålla staten högst betydande kostnader. Med hänsyn till de mångtusende sjömän, som årligen här i riket vinna anställning i sitt yrke — så utgjorde enligt kommerskollegium tillhandakomna statistiska uppgifter antalet under år 1913 å svenska fartyg om tjugtu tons nettodräktighet och därutöver anställda sjömän, förutom befälhavarna, 19,360 — skulle nämligen den årliga utgiften i fråga om dylika läkarintyg för statsverket, helst med den föreslagna taxan av 5 kronor, stiga till ett högst avsevärt belopp. Vi nödgas därför tillråda, att kostnaden för ifrågavarande besiktning måtte få stanna å de anställningssökande själva, varvid dock största möjliga hänsyn bör tagas till att utgiften för dem ej må bliva alltför betungande. Tillsvärdare synes avgiften för dylikt intyg kunna utgå enligt gällande taxor, i den mån sådana äro tillämpliga.»

Den 12 maj 1915 remitterades handlingarna i ärendet till kommerskollegium, medicinalstyrelsen och socialstyrelsen, varefter ämbetsverken den 3 februari 1916 avgåvo gemensamt utlåtande. Däri yttra de följande:

»Området för tillämpligheten av bestämmelserna i 70 § sjölagen har enligt ämbetsverkens mening befunnits bliva å ena sidan i visst hänseende så begränsat, att ernäendet av det därmed avsedda syfte äventyras, å andra sidan ur vissa synpunkter onödigt omfattande.

Vad då först angår den anmärkta begränsningen, avse föreskrifterna även i fråga om sjukdom, som medför fara för den övriga besättningen, anställande endast av 'sjöman', och äga således icke annat än möjligen rent undantagsvis tillämplighet å ombord å fartyg anställda kvinnor, något som torde framgå av en jämförelse mellan sjölagens 108 § och föregående paragrafer i sjölagens fjärde kapitel. Som bekant användes emel-

*Kommerskollegium,
medicinalstyrelsen
och socialstyrelsen.*

lertid i den svenska handelsflottan en betydande kvinnlig personal, vid tiden för socialstyrelsens undersökning rörande sjömansyrket i Sverige uppgående till något mera än 2,000 personer. Vikten av att även denna personal uppfyller de fordringar beträffande det allmänna hälsotillståndet, som 70 § gör gällande gentemot ombord anställd 'sjöman', torde utan vidare inses, då den kvinnliga personalen eljest, särskilt i avseende å veneriska sjukdomar, torde kunna medföra icke ringa sanitära vådor för andra ombord anställda. För dylik kvinnlig personal skulle således i lika mån som för den egentliga besättningen krävas föreskrifter med hänsyn till sjukdom, som medför fara för den övriga besättningen.

Beträffande anmärkningen att förevarande föreskrifter i vissa avseenden äga en onödigt stor räckvidd må framhållas, att de omfatta alla kategorier av ombord anställda sjömän utan avseende å beskaffenheten av den tjänst, vederbörande skall fullgöra, eller den fart, vari fartyget går. Det torde emellertid icke kunna anses nödvändigt att tillgripa direkt förbud för att hindra anställande av exempelvis en kollämpare, steward, säckbärare eller polettpojke, vilken har sådant fel på syn- eller hörsel förmåga, som gör honom oduglig att sköta sin anställning, samt i anslutning härtill föreskriva företeende av läkarintyg rörande beskaffenheten av berörda förmögenheter hos ifrågavarande kategorier av fartygsanställda. I sådana fall lära nämligen felen, för att äga här avsedd beskaffenhet, vara så betydliga och till följd därav så framträdande, att de även utan läkarintyg kunna av befälhavaren iakttagas, då denne givetvis utan lagstadgat förbud läser finna lämpligt att icke anställa vederbörande. Det nu sagda torde vara tillämpligt jämväl å den i egentlig maskintjänst anställda personalen, beträffande vilken givetvis kräves, att särskilt hörsel förmågan är åtminstone någorlunda tillfredsställande. Vad vidare beträffar den fart, vari fartyget går, torde det vara tydligt, att vid längre fart det ur såväl den enskilde besättningsmannens som den övriga besättningens synpunkt är av stor vikt, att hälsotillståndet i allmänhet hos varje enskild fartygsanställd under resan är tillfredsställande, något som skulle såvitt möjligt garanteras genom ifrågavarande bestämmelse. I längre fart torde nämligen ofta inträffa, att icke i tid vare sig erforderlig vård kan beredas den sjuke ej heller den ur smittofarans synpunkt nödiga isolering av denne eller hans entledigande ur tjänsten kan genomföras. Dylika svårigheter yppa sig däremot icke i någon nämnvärd mån, då fråga är om anställning ombord på fartyg i skärgårds- eller kustfart och ändå mindre, då saken gäller ytterligare begränsad lokal trafik, där de fartygsanställda merendels hava sov- och boplatser i land samt ofta nog hava mycket kort och tillfällig anställning, kanske ibland endast för en och annan dag. I

nu avsedda fall kan i regel utan avsevärt dröjsmål läkarhjälp erhållas, och den, som befunnits behäftad med sjukdom av ifrågavarande slag, snart avlägsnas från fartyget. De ifrågavarande bestämmelserna skulle här vålla en börda för såväl arbetsgivare som arbetstagare utan någon däremot svarande nytta varken för den enskilde eller det allmänna. Det torde ock i nu avsedda fall vara svårt att effektivt övervaka efterlevnaden av föreskrifterna, vilka ej heller i regel torde tillämpas.

Efter övervägande av de skilda synpunkter, som sålunda redan här framträda, då man söker överblicka de olika konsekvenserna av de nya bestämmelserna, hava ämbetsverken funnit den bästa utvägen för frågans ordnande så tillfredsställande för de olika intressena sig göra låter vara den, att bestämmelserna på området inskränkas, förutom i vissa här nedan angivna fall, till att omfatta allenast anställning å fartyg i utrikes fart och sålunda huvudsakligen till de fall, då enligt förordningen angående sjömanshusen i riket samt sjöfolks på- och avmönstring m. m. av den 13 juli 1911 påmönstring åtminstone av dem, som höra till den egentliga besättningen, skall ske; och skulle enligt ämbetsverkens mening ansvaret för att vederbörligt läkarintyg därvid företes påvila i fråga om person, som är underkastad påmönstring, mönstringsförrättaren, men i fråga om övriga under dylika omständigheter anställda personer befälhavaren. Det hade givetvis varit mycket önskvärt att kunna utsträcka bestämmelserna att gälla även anställning, som vinnes utom riket, men ämbetsverken hava härutinnan måst böja sig för det av sjöfartssäkerhetskommittén däremot anförda skäl, nämligen att uppställandet av ett sådant villkor till äventyrs skulle göra det omöjligt att fullgöra fartygets resa till hemlandet.

I samband härmed vilja ämbetsverken framhålla såsom angeläget, att vid utarbetandet av nya eller ändrade bestämmelser i ämnet vederbörlig hänsyn toges till vad av allmänna svenska läkarföreningen och medicinalstyrelsen i deras bland remisshandlingarna befintliga yttranden anförts beträffande veneriska sjukdomar. Vid övervägande, huru detta önskemål skall kunna förverkligas, hava ämbetsverken uppmärksammat, hurusom i lagen om äktenskaps ingående och upplösning av den 12 november 1915 såsom hinder för äktenskaps ingående samt orsak till återgång av äktenskap eller till äktenskapsskillnad angives, bl. a., »könssjukdom i smittosamt skede». I 8 kap. 2 § av nämnda lag stadgas emellertid, att könssjukdom skall anses vara i smittosamt skede, så länge symtom å smittosamhet förefinnas eller förnyat framträdande av sådana symtom är att befara. Denna i civillag utan någon begränsning givna definition å vad som avses med uttrycket »könssjukdom i smittosamt skede» torde, därest samma uttryck komme till användning, då fråga är om könssjukdom som hinder för sjömans eller

därmed likställd persons anställande ombord å fartyg, jämväl bliva norm-givande för sistnämnda fall. Men då detta begrepp med hänsyn till den senare delen av definitionen innefattar en beskaffenhet hos sjukdomarna i fråga, som enligt ämbetsverkens mening ej bör utgöra hinder enligt 70 § sjölagen, torde här icke samma uttryck kunna brukas. Ämbetsverken vilja föreslå, att i stället i 70 § och då givetvis även i 90 § sjölagen orden 'smittosam venerisk sjukdom' utbytas mot orden 'könssjukdom i smittosamt stadium'.

Ett med berörda bestämmelser i 70 § beslätat specialstadgande förekommer i 32 § sjölagen. Befälhavare åläggas här i tillse, bland annat, att icke såsom utkiksmän eller såsom rorsmän nyttjas den, som saknar normalt färgsinne. Det är givetvis högeligen angeläget, att såväl utkiksmän som rorsmän äga även tillräcklig syn- och hörsel förmåga, och 70 § tillgodoser med sin nuvarande avfattning detta önskemål, men icke efter de ändringar lagrummet skulle undergå enligt ovanstående. Till följd härav och då bestämmelsen lämpligen bör inordnas bland de i 32 § inrymda föreskrifter, som befälhavaren har att iakttaga, bör därav föranlett tillägg till 32 § göras, innehållande tillika, enär läkarintyg torde få anses av behovet påkallat för skyldighetens behöriga iakttagande, därefter lämpad föreskrift härutinnan.

De läkarintyg, som sålunda skulle föreskrivas rörande sjöfolks anställning, kunna med avseende å beskaffenheten lämpligen uppdelas i tre slag, nämligen dels ett mera fullständigt med uppgifter rörande såväl färgsinne samt syn- och hörsel förmåga som hälsotillstånd, dels ett innehållande uppgifter om färgsinne samt syn- och hörsel förmåga, dels ock ett motsvarande s. k. friskbetyg och avseende de i 70 § omnämnda hälsoförhållanden med undantag av syn- och hörsel förmåga. Med det förstnämnda slaget av intyg skulle påmönstrade, till den egentliga besättningen hörande personer på fartyg i utrikes fart vara försedda; intyg av det andra slaget skulle utfärdas huvudsakligen för sådana, som å fartyg i inrikes fart befälhavaren kan vilja nyttja såsom utkiks- eller rorsmän; och det tredje slaget skulle gälla till den egentliga besättningen ej hörande personer, som anställas å fartyg i utrikes fart.

Såsom av de för beredning inom resp. statsdepartement av ärendet om sjöfartssäkerheten tillkallade sakkunniga framhållits, förutsattes i 70 § sjölagen, att läkarintyg företes för varje gång anställning inom riket såsom sjöman vinnes. En så sträng bestämmelse synes emellertid ämbetsverken icke vara ur kontrollsynpunkt påkallad, liksom ock en sådan anordning bland annat med hänsyn till kostnaden för intygen måste verka betungande. Men å andra sidan kan, då bevisvärdet hos ett dylikt intyg,

särskilt i vissa avseenden, ganska hastigt nedgår, tydligtvis åt detsamma ej tillerkännas giltighet under någon längre tid. Efter vägande mot varandra av de på detta spörsmål inverkan de faktorer — endels behovet av alltjämt med verkliga förhållandena överensstämmande och följaktligen så nya läkarintyg som möjligt och endels kostnaden och besväret för intygens anskaffande, varom mera här nedan — vilja ämbetsverken föreslå, att, i överensstämmelse med vad som gäller för läkarintyg för anställning å statens ångfärjor, för intygen bestämmas en giltighetstid av fyra år.

I detta sammanhang må framhållas såsom ändamålsenligt, att åt det läkarintyg, som för närvarande skall företes av den, som önskar varda inskriven vid sjömanshus, gives samma innehåll som åt det ovan föreslagna mera fullständiga intyget. Därigenom skulle den fördelen vinnas, att det för inskrivningen anskaffade intyget kunde under de första fyra åren efter dess utfärdande användas för de olika här ovan angivna ändamålen. Ämbetsverken äro beredda att i sinom tid vidtaga de i sådant syfte erforderliga åtgärder med hänsyn till formulär till läkarintyg för inskrivning vid sjömanshus m. m. samt vilja i detta samband framhålla såsom en även önskvärd anordning, att överensstämmelse åvägbringas mellan här ifrågakvarande intyg och de läkarintyg, som erfordras för inträde i navigationsskolorna.

Några närmare föreskrifter om beskaffenhet och giltighetstid m. m. av det läkarintyg, som stadgas i 70 § sjölagen, finnas ej meddelade, och ej heller giver lagen uttryckligen något bemyndigande att i administrativ väg utfärda sådana föreskrifter. Emellertid har i propositionen rörande förslag till lag om ändring i vissa delar av sjölagen av föredragande departementschefen uttalats, att närmare föreskrifter om ordningen för besiktning m. m. torde böra å administrativ väg utfärdas. Vad särskilt angår avfattningen av de olika nu ifrågasatta läkarintygen, torde det uppdragas åt kommerskollegium att efter samråd med medicinalstyrelsen och socialstyrelsen fastställa formulär till desamma.

Arvodet för läkarbesiktning med däröver utfärdat intyg lär ej annat förordnas, utgå enligt bestämmelserna i § 9 av taxan för arvode åt vissa i civil tjänst anställda läkare för enskild sjukvård och för intyg, meddelade på enskild begäran, ävensom för tjänsteförrättningar, verkställda enligt gällande instruktion eller myndighets uppdrag, av den 15 september 1911, och således i vanliga fall med 3 kronor. Detta arvode lär emellertid få anses för knappt beträffande det ovan ifrågasatta mera fullständiga intyget samt det för inskrivning vid sjömanshusen avsedda, vilka intyg ju skola grundas på en särskilt omfattande undersökning och avfattas i enlighet med ett likaledes omfattande formulär. För dessa fall

anse ämbetsverken, i likhet med vad allmänna svenska läkarföreningen och medicinalstyrelsen redan tidigare ifrågasatt, att arvodet bör fastställas till 5 kronor. För vartdera av de båda andra slagen av intyg synes däremot arvodet kunna i enlighet med den anförda taxebestämmelsen utgå med 3 kronor.

I propositionen rörande förslaget till lag om ändring i vissa delar av sjölagen uttalas av föredragande departementschefen, att sjöman bör beredas kostnadsfri tillgång till det i 70 § avsedda läkarintyg, och i det särskilda utskottets utlåtande däröver förutsattes, att den för erhållande av läkarintyget nödvändiga undersökningen måtte komma att ske på det allmännas bekostnad. Ämbetsverken dela i huvudsak denna uppfattning, som sålunda redan gjort sig gällande, men anse sig böra erinra, att en dylik anordning torde vara ägnad att medföra oaktsamhet med intygen och till följd därav ökade kostnader för deras anskaffande. Till undvikande härav synes sjöfolket böra självt få vidkännas en del av kostnaderna. Om avgiften sättes till 5 kronor för det första slaget och 3 kronor för vartdera av de båda andra slagen av intyg, torde för varje intyg ett belopp av 1 krona 50 öre lämpligen kunna stanna på den undersökte.

Med hänsyn till svårigheten att eljest vinna erforderlig kontroll lär det emellertid bliva nödvändigt att begränsa tillämpningen av nyss angivna anordning för avgifternas fördelning till de fall, då intyg anskaffas för inskrivning vid sjömanshus eller för påmönstring, även frivillig; och synes det vara lämpligt, att intyget då inskrives å därför avsedd blankett i den undersöktes sjöfartsbok, och att läkaren får mottaga sin ersättning, såväl vad därav belöper på staten som på den undersökte, genom sjömanshuset. Ett stadgande om statens bidragsplikt, även begränsad på sätt här angivits, skulle för övrigt antagligen verka fördelaktigt i riktningen att befrämja den frivilliga inskrivningen vid sjömanshus.

För närvarande lära, att döma av socialstyrelsens utredning om sjömansyrket, å svenska fartyg vara anställda 20,000 å 25,000 personer, varav cirka 15,500 påmönstrade. Då, enligt vad ovan föreslagits, läkarintyg skulle påfordras, förutom för de mönstringspliktiga, jämväl för icke mönstringspliktiga, som skulle få användas såsom utkiks- eller rorsmän, och då kvinnlig personal icke ens å fartyg i utrikes fart annat än undantagsvis anställes genom påmönstring, torde kanske hela antalet å svenska fartyg anställda, för vilka läkarintyg skulle erfordras, kunna antagas uppgå till omkring 20,000. Förutsätter man vidare, att giltighetstiden för intygen skulle utgöra 4 år samt att för omkring 16,000 personer skulle erfordras mera fullständiga och för omkring 4,000 personer mindre omfattande intyg till en kostnad av 5, resp. 3 kronor, varav 3 kronor 50 öre, resp. 1

krona 50 öre skulle utgå av statsmedel, kommer man till ett årligt anslagsbehov av statsmedel för ifrågavarande läkarintyg av i medeltal omkring 15,500 kronor. Nu angivna belopp torde emellertid under det eller de första åren efter det förevarande anordning börjat tillämpas, då läkarintyg måste utfärdas för flertalet här avsedda personer, komma att avsevärt överskridas för att åter under därpå följande år antagligen visa en motsvarande minskning. Medel till ifrågavarande statsutgift måste sålunda tydligtvis beviljas genom ett förslagsanslag.

Ett av ämbetsverken uppgjort förslag till de ändringar i sjölagen, som skulle erfordras för ordnande av frågan om läkarintyg m. m. på ovan angivet sätt, bifogas.

Vad detta förslag angår, hava ämbetsverken funnit lämpligt att i 70 § med orden 'i tjänst, som i 108 § avses', giva uttryck åt att de nya bestämmelserna i 70 § skola äga tillämpning även å person, som ej tillhör den egentliga besättningen och sålunda ej kan betecknas såsom 'sjöman'. Detta innebär visserligen en avvikelse från sjölagens hittillsvarande systematiska uppställning, enligt vilken ifrågavarande förhållande bort behandlas först i 108 §. Men här är fråga om ett åläggande, vars fullgörande i vissa fall kan påvila enskild, nämligen befälhavaren, och bestämmelsen härom bör således komma till fullt tydligt och i ögonen fallande uttryck, något som näppeligen bleve fallet genom endast en hänvisning i 108 § till 70 §.

Såsom en motsvarighet till bestämmelserna i 90 § rörande sjömans entledigande ur tjänsten har det nya andra stycket i 108 § insatts för att härmed beträffande personer, ej tillhörande den egentliga besättningen, vinna det med nyssberörda bestämmelse avsedda syfte, dock allenast beträffande smittosam sjukdom.

Någon bestämmelse, åläggande sjöman att, då befälhavaren så finner nödigt, underkasta sig läkarbesiktning, återfinnes icke i sjölagen. Då det icke torde kunna anses oomtvistligt, att sjöman har ifrågavarande skyldighet, men det är nödvändigt, att så blir förhållandet för att såvitt möjligt vinna ändamålet med de i detta ärende ifrågakomna föreskrifter, hava ämbetsverken ansett sig böra föreslå uttryckligt stadgande i sådant syfte. Berörda stadgande synes hava sin rätta plats i 77 § samt böra genom en hänvisning därtill i 108 § göras tillämpligt jämväl på personer, ej tillhörande den egentliga besättningen.

Då i fråga om utrikes fart envar fartygsanställd, som tillhör den egentliga besättningen, således varje 'sjöman', skall enligt mönstringsförordningen vid äventyr av ansvarspåföljd för befälhavaren vara påmönstrad,

har i 285 § befälhavarens ansvar för överträdelse av 70 § första stycket begränsats till anställning av person, som avses i 108 §.

Därest de nu ifrågasatta ändringarna i sjölagen bliva genomförda, skall förslag till de ändringar i mönstringsförordningen, som må därav betingas, i sinom tid framläggas av vederbörande ämbetsverk.

De närmare bestämmelser, som förslaget förutsätter skola utfärdas av Kungl. Maj:t, torde böra sammanföras i en författning, innehållande föreskrifter om ordningen för läkarbesiktningarna och intygens utfärdande samt formulär till de olika slagen av intyg ävensom avgifternas storlek samt huru avgifterna skola uppbäras och jämte de av staten tillskjutna andelarna tillhandahållas läkarna m. m.

*Ämbets-
verkens
förslag.*

Det av ämbetsverken uppgjorda förslaget till ändringar i sjölagen är, jämställt med nu gällande lag, av följande lydelse:

Gällande lag.

32 §.

Befälhavaren åligge att tillse: att vaktmanskap finnes å däck; att, när fartyget icke ligger förtöjt i hamn eller eljest å säker ankarplats, sjö-vakt hålles; att behörig utkik hålles; att icke såsom utkiksman eller såsom rorsman nyttjas den, som saknar normalt färgsinne; att behörigt vaktbefäl ständigt för kommandot ombord; att nödiga Ortsbestämningar och deviationsbestämningar företagas; samt att lodning verkställas, då sådan av förhållandena påkallas, särskilt i tjocka.

Ämbetsverkens lagförslag.

32 §.

Befälhavaren åligge att tillse: att vaktmanskap finnes å däck; att, när fartyget icke ligger förtöjt i hamn eller eljest å säker ankarplats, sjö-vakt hålles; att behörig utkik hålles; att icke såsom utkiksman eller såsom rorsman nyttjas annan än den, som enligt legitimerad läkares intyg, ej över fyra år gammalt, äger normalt färgsinne samt tillräcklig syn- och hörsselförmåga; att behörigt vaktbefäl ständigt för kommandot ombord; att nödiga Ortsbestämningar och deviationsbestämningar företagas; samt att lodning verkställas, då sådan av förhållandena påkallas, särskilt i tjocka.

Angående läkarintyg, varom ovan sägs, gälle i övrigt vad av Konungen förordnas.

70 §.

Såsom sjöman må icke här i riket anställas den som är behäftad med sådant fel på hörsel eller synförmåga eller eljest med sjukdom, lyte eller skada, som gör honom oduglig att sköta den tjänst, anställningen avser, eller med smittosam venerisk sjukdom eller med annan sjukdom, som medför fara för den övriga besättningen; och skall förty, innan någon vinner anställning som sjöman, legitimerad läkares intyg angående hans hörsel och synförmåga samt hälsotillstånd för befälhavaren företes.

Minderårig under fjorton år må ej i skeppstjänst användas, ej heller må i eldartjänst användas minderårig, som icke uppnått sexton års ålder.

När sjöman förhyres, bör, om han är inskriven vid sjömanshus, den vid inskrivningen honom tilldelade sjöfartsbok överlämnas till befälhavaren, vilken äger förvara densamma, till dess sjömannen lämnar tjänsten.

77 §.

En var av besättningen skall uppföra sig skickligt, nyktert och fridsamt, noggrant iakttaga allt, som för bevarande av ordning och skick om bord föreskrives, med aktning bemöta förmän och med uppmärksamhet mottaga deras befallningar samt genom tydliga och lämpliga svar utmärka, att dessa uppfattats.

70 §.

Å fartyg, som avgår från Sverige till utrikes ort, må icke såsom sjöman eller i tjänst, som i 108 § avses, anställas person, som är behäftad med sjukdom, lyte eller skada, som gör honom oduglig att sköta den tjänst, anställningen avser, eller med könssjukdom i smittosamt stadium eller med annan sjukdom, som medför fara för andra ombord anställda; och skall förty, innan någon vinner anställning i fall, varom nyss är sagt, legitimerad läkares intyg, ej över fyra år gammalt, angående hans hälsotillstånd företes.

Angående läkarintyg, varom ovan sägs, gälle i övrigt vad av Konungen förordnas.

77 §.

En var av besättningen åligge jämväl att i den omfattning befälhavaren bestämmer underkasta sig läkarbesiktning, dock utan kostnad för den undersökte.

90 §.

Bliver sjöman sjuk eller skadad, skall befälhavaren åt honom bereda nödig vård ombord eller i land; är han till följd av sjukdomen eller skadan för längre tid satt ur stånd att fullgöra sin tjänst eller finnes han behäftad med smittosam venerisk sjukdom eller med annan sjukdom, som medför fara för den övriga besättningen, äge befälhavaren entlediga honom ur tjänsten. Nödgas befälhavare kvarlämna sjuk eller skadad sjöman å utländsk ort, skall han överlämna honom till svensk konsul eller, om sådan tjänsteman där icke finnes, annorledes sörja för att han erhåller lämplig vård.

Avskedas sjöman till följd av skada eller sjukdom, som han genom eget grovt vållande ådragit sig, eller därför att han funnits behäftad med smittosam venerisk sjukdom, njute han ej hyra för längre tid, än han förrättat sin tjänst, och kostnaden för hans skötsel och vård må avkortas på hans inestående hyra. Entledigas han icke, njute han ej hyra för den tid, han är ur stånd att förrätta sin tjänst, och ersätte kostnaden för skötsel och vård.

Sjöman, som eljest, medan han är i tjänst, varder sjuk eller skadad, njute full hyra ävensom sjukvård på redarens bekostnad så länge han är kvar i tjänsten; varder han entledigad, erhålle han hyra till dess han avmönstras eller, om avmönstring icke äger rum, till den dag, då fartyget går vidare, ävensom sjukvård på redarens bekostnad under fyra veckor, räknade från den dag, då hans rätt till hyra upphörde.

Har befälhavare å ort, där svensk konsul ej finnes, nödgats för svensk sjömans sjukvård göra utgift, som, enligt vad ovan är sagt, icke

90 §.

Bliver sjöman sjuk eller skadad, skall befälhavaren åt honom bereda nödig vård ombord eller i land; är han till följd av sjukdomen eller skadan för längre tid satt ur stånd att fullgöra sin tjänst eller finnes han behäftad med könssjukdom i smittosamt stadium eller med annan sjukdom, som medför fara för andra ombord anställda, äge befälhavaren entlediga honom ur tjänsten. Nödgas befälhavare kvarlämna sjuk eller skadad sjöman å utländsk ort, skall han överlämna honom till svensk konsul eller, om sådan tjänsteman där icke finnes, annorledes sörja för att han erhåller lämplig vård.

Avskedas sjöman till följd av skada eller sjukdom, som han genom eget grovt vållande ådragit sig, eller därför att han funnits behäftad med könssjukdom i smittosamt stadium, njute han ej hyra för längre tid, än han förrättat sin tjänst, och kostnaden för hans skötsel och vård må avkortas på hans inestående hyra. Entledigas han icke, njute han ej hyra för den tid, han är ur stånd att förrätta sin tjänst, och ersätte kostnaden för skötsel och vård.

ålegat redaren, eller förskjuta mer, än denne ålegat; äge redaren därför undfå ersättning av allmänna medel.

108 §.

De å fartyget anställda personer, vilka ej höra till den egentliga besättningen, vare skyldiga att hörsamma befälhavarens föreskrifter med avseende på ordning och skick ombord ävensom att förrätta det arbete, befälhavaren för fartygets säkerhet finner nödigt att ålägga dem. Äro de antagna av redaren eller befälhavaren, tillkomme dem samma rättigheter som besättningen; dock skola bestämmelserna i 96 § beträffande övertidsersättning icke å sådana personer äga tillämpning.

108 §.

Finnes person, som ej hör till den egentliga besättningen, behäftad med könssjukdom i smittosamt stadium eller med annan sjukdom, som medför fara för andra ombord anställda, äge befälhavaren avlägsna honom från fartyget.

Vad i 81, 101 och 102 §§ är stadgat med avseende å besättningen skall ock lända till efterrättelse med avseende å övriga ombord anställda personer.

Vad i 77 § andra stycket samt 81, 101 och 102 §§ är stadgat med avseende å besättningen skall ock lända till efterrättelse med avseende å övriga ombord anställda personer.

285 §.

Befälhavare, som i strid mot vad i 70 § är stadgat anställer sjöman eller använder minderårig för skeppstjänst, straffes med böter, ej under tio kronor. Har användandet av minderårig skett med den minderåriges faders eller målsmans vetskap och vilja, vare jämväl fadern eller målsmannen förfallen till böter, högst tjugu kronor.

285 §.

Varder i 108 § avsedd person, i fall då påmönstring ej sker, anställd i strid mot vad i 70 § är stadgat, eller använder befälhavare minderårig för skeppstjänst, straffes befälhavaren med böter, ej under tio kronor. Har användandet av minderårig skett med den minderåriges faders eller målsmans vetskap och vilja, vare jämväl fadern eller målsmannen förfallen till böter, högst tjugu kronor.

Anställer befälhavare sjöman för tid, under vilken denne veterligen är förbunden att tjäna å annat fartyg, straffes med böter, högst tvåhundra kronor.

Lika med befälhavaren straffes redare, där åtgärd, som ovan sagts, företagits med hans vetskap.

Departementschefen.

Ämbetsverkens förslag har varit föremål för granskning inom finansdepartementet. Därvid har förslaget ansetts böra omarbetas i olika avseenden, och resultatet härav föreligger i ett förslag till 'Lag om ändring i vissa delar av sjölagen', vilket torde såsom bilaga få fogas till detta protokoll.»

Sedan departementschefen uppläst sistnämnda förslag med undantag av dess 98 §, som har samband med ett annat, här nedan upptaget ärende, anförde departementschefen vidare:

»Till en början torde det tillåtas mig att i korta drag redogöra för de viktigaste av de bestämmelser i nu förevarande ämne, som gälla i Tyskland, England och Norge.

I *Tyskland*, där påmönstring av besättning å handelsfartyg är obligatorisk, om fartyget skall nyttjas i utrikes fart, och jämväl eljest verkställes i stor utsträckning, skall enligt handelssjölagens bestämmelser sjöman före påmönstringen undergå besiktning av läkare för utrönande av hans duglighet för skeppstjänst. Sker påmönstringen i sådana utländska hamnar, där anskaffandet av läkare bereder svårigheter, må befälhavaren själv besiktiga sjöman, som skall påmönstras; därvid bör tjänsteman, anställd å sjömanshus, vara närvarande. Den, som vid besiktning befunnits oduglig för skeppstjänst, får ej påmönstras. Såsom kassationsanledningar upptagas allmän svaghet, sinnessjukdom, alla smittosamma tuberkulösa sjukdomar, vissa könssjukdomar m. fl., varjämte för särskilda grenar av skeppstjänsten angivas vissa sjukdomar. Vid besiktning av personer, som söka anställning såsom kollämpare, skall särskilt tagas hänsyn till de fordringar, som dylik tjänst kräver i fråga om arbetsförmåga och uthållighet. Har den besiktigade funnits oduglig till skeppstjänst, skall läkaren därom ofördröjligen underrätta redaren eller befälhavaren. Härjämte må anmärkas, att för däckstjänst avsedd sjöman skall före den första påmönstringen inom riket undersökas med avseende å syn- och färgsinne samt att icke i någon fart må såsom utkiksman användas den, som vid undersökning visat sig icke äga normalt syn- och färgsinne. Nämnda bestämmelser i fråga om syn- och färgsinne hava kompletterats och i vissa fall skärpts genom föreskrifter, utfärdade av die Seeberufsgenossenschaft, en avdelning av det offentliga försäkringsväsendet, vilken omhänderhar försäkring av sjöfolk och utövar tillsyn å fartyg.

Beträffande sjöman, som icke påmönstras, finnas ej några bestämmelser om skyldighet att före anställningen undergå besiktning av läkare för utrönande av duglighet till skeppstjänst. Emellertid skall han vara försedd med legitimerad läkares intyg om normalt syn- och färgsinne för att få användas till däckstjänst eller såsom utkiksman.

I Tyskland är det sällsynt, att kvinnlig personal finnes anställd å fartyg. Mest förekommer den å större passagerarfartyg. Skall dylik personal påmönstras, skall påmönstringen föregås av läkarundersökning.

Kostnaderna för läkarbesiktning och läkarintyg, varom ovan nämnts, gäldas av staten och i vissa fall av Seeberufsgenossenschaft.

I *England*, där i fråga om påmönstring gäller detsamma som i Tyskland, är läkarbesiktning eller visning av läkarintyg icke obligatorisk ens vid anställning, som sker i samband med påmönstring. På begäran av redaren eller befälhavaren skall emellertid sjöman, som söker hyra, besiktigas av legitimerad läkare, och denne skall till mönstringsförrättaren överlämna intyg angående den undersöktes lämplighet för skeppstjänst, varjämte avskrift av intyget skall sändas till redaren eller befälhavaren. Kostnaden för besiktningen bestrides av redaren eller befälhavaren efter taxa, som fastställts av Board of Trade. Även må erinras, att bestämmelser finnas utfärdade om undersökning av synsinnet hos dem, som skola anställas i däckstjänst, samt att i föreskrifter rörande lärlingars antagande till skeppstjänst stadgas såsom villkor för antagandet, bl. a., att sökanden är frisk och har goda krafter.

I *Norge*, där beträffande påmönstring gälla samma regler som i Tyskland och England, äro följande bestämmelser meddelade: Envar, som i Norge påmönstras å fartyg i utomeuropeisk fart, skall med intyg av legitimerad läkare visa, att han icke lider av någon elakartad smittosam sjukdom, däri inbegripet tuberkulos i sådant stadium, som medför fara för andra ombord anställda. Dylikt intyg bör vara utfärdat under loppet av de sista fjorton dagarna före påmönstringen. Vid påmönstring i Norge å fartyg i europeisk fart samt städse vid påmönstring utomlands skall sjömannen till mönstringsförrättaren avgiva försäkran, att han, såvitt han vet, icke lider av sådan sjukdom, varom ovan sägs. Dessutom gäller, att envar, som i Norge vill påmönstras till däckstjänst, skall med intyg av legitimerad läkare visa, att han kan skilja mellan de i lag eller författningar föreskrivna färger för signallanternor och att han ej lider av något avsevärdare fel i avseende å synförmågan. Intyget skall införas i sjömannens sjöfartsbok. Förekommer under tjänstetiden anledning till antagande, att någon av manskapet lider av elakartad smittosam sjukdom, som medför fara för andra ombord anställda, skall befälhavaren snarast möjligt föranstalta om läkarundersökning. Påvisas därvid sådan sjukdom, skall befälhavaren låta avmönstra den sjuke, såframt han ej ombord kan bereda honom till förhindrande av sjukdomens spridning erforderlig vård.

I Norge får sjömannen själv bekosta läkarundersökningen, men starka röster hava på senare tiden höjts för att staten skall betala densamma.

32 och 70 §§.

Beträffande motsvarande bestämmelser i svenska sjölagen finner jag, lika med ämbetsverken, att de behöva omarbetas. Vad då först beträffar 70 § sjölagen, som innehåller det viktigaste stadgandet i ämnet och som i första hand ansetts böra ändras, synes det icke kunna förnekas, att nämnda paragraf har för stor räckvidd. Framför allt då fråga är om anställning å fartyg i mindre vidsträckt fart, torde paragrafens bestämmelser vara utan synnerlig betydelse, enär läkarhjälp då med lätthet läser kunna erhållas och den sjuke snart sättas i land, om så skulle erfordras. Med de anställningar av sjömän, som årligen i flera 10,000-tal äga rum här i landet, synes för övrigt någon effektiv kontroll å efterlevnaden av paragrafens bestämmelser svårigen kunna åstadkommas, och följderna därav torde bliva den, att bestämmelserna i många fall icke följas. Vidare må erinras om det besvär och de stora kostnader, som en sträng tillämpning av 70 § komme att medföra. I paragrafen förutsättes ju, att läkarintyg skall företes för varje gång någon inom riket vinner anställning såsom sjöman; och även om det finge antagas, att en bestämmelse om dylikt intygs giltighet under viss tid komme att införas i de administrativa författningar, som bebådats skola utfärdas till komplettering av paragrafen, torde i allt fall kostnaderna och besväret bliva högst betydande. Att för övrigt stor vikt ligger uppå att ej i onödan ålägga den svenske sjömannen bördor, som hans utländska yrkeskamrater i många fall icke behöva vidkännas, torde vara uppenbart.

I detta sammanhang ber jag få åberopa följande tabeller, hämtade ur den officiella statistik rörande sjömansyrket i Sverige, vars utarbetande påbörjats inom kommerskollegium och under 1915 i huvudsak avslutats av socialstyrelsen. Tabellerna beröra ej blott sjömän, d. v. s. den i 70 § omhandlade s. k. egentliga besättningen, utan även sådan personal, som avses i 108 §, eller den del av fartygspersonalen, som ej tillhör den egentliga besättningen, d. v. s. kökspersonal och betjäning: stewarter, vissa kockar, mässpojkar, restauratriser eller förestånderskor, uppasserskor m. fl. Uppgifterna i tabellerna avse första veckan i augusti 1911. Den i den senare tabellen upptagna, icke mönstrade personalen utgjordes å fartyg i utrikes fart av kvinnlig köks- och uppasserskepersonal, som enligt praxis i allmänhet ej påmönstras.

Tabellerna utvisa, att vid den tidpunkt, de avse, funnos här i riket i runt tal 15,100 påmönstrade sjömän samt omönstrad fartygspersonal till ett antal av 6,150. Sammanlagda antalet av å svenska fartyg anställda personer skulle då alltså uppgå till i runt tal 21,250. Ämbetsverken upptaga i sitt den 3 februari 1916 avgivna utlåtande nämnda antal till 20,000 å 25,000, därav cirka 15,500 påmönstrade. Ett mycket stort antal sjömän på-

Den *mönstrade* personalen å ång- och segelfartyg, fördelad efter hyresavtalets giltighetstid, inom olika farter och fartygskarakterer.

Fart resp. fartygskarakter.	Mönstrad personal.											
	för seglation. ¹		för resa.		för viss tid.				ej uppgiven tid.		Summa.	
					under 6 mån.		6 mån. och däröver.					
	Antal.	%	Antal.	%	Antal.	%	Antal.	%	Antal.	%	Antal.	%
<i>Ångfartyg.</i>												
Oceanfart	3,103	80·0	276	7·1	286	7·4	111	2·9	100	2·6	3,876	100·0
Nordsjöfart	4,326	94·9	43	0·9	72	1·6	85	1·9	33	0·7	4,559	100·0
Östersjöfart	1,234	90·9	—	—	—	—	22	1·6	101	7·5	1,357	100·0
Kust- och inrefart	746	89·7	—	—	—	—	18	2·1	68	8·2	832	100·0
Summa	9,409	88·6	319	3·0	358	3·4	236	2·2	302	2·8	10,624	100·0
<i>Segelfartyg.</i>												
Oceanfart	256	74·2	48	13·9	—	—	41	11·9	—	—	345	100·0
Nordsjöfart	1,062	99·3	—	—	—	—	—	—	8	0·7	1,070	100·0
Östersjöfart	2,813	96·2	28	0·9	14	0·5	11	0·4	58	2·0	2,924	100·0
Kust- och inrefart	88	96·7	—	—	1	1·1	—	—	2	2·2	91	100·0
Summa	4,219	95·2	76	1·7	15	0·3	52	1·2	68	1·6	4,430	100·0

Bemanningen å ång- och segelfartyg, fördelad på *mönstrad* och *icke mönstrad* personal, inom olika farter.

Fart.	Ångfartyg.						Segelfartyg.					
	Mönstrad personal.		Icke mönstrad personal.		Summa.		Mönstrad personal.		Icke mönstrad personal.		Summa.	
	Antal.	%	Antal.	%	Antal.	%	Antal.	%	Antal.	%	Antal.	%
Oceanfart	3,876	96·5	140	3·5	4,016	100·0	345	00·0	—	—	345	100·0
Nordsjöfart	4,559	92·6	366	7·4	4,925	100·0	1,070	100·0	—	—	1,070	100·0
Östersjöfart	1,357	73·9	478	26·1	1,835	100·0	2,924	98·4	46	1·6	2,970	100·0
Kust- och inrefart	832	15·9	4,394	84·1	5,226	100·0	91	11·1	726	88·9	817	100·0
Summa	10,624	66·4	5,378	33·6	16,002	100·0	4,430	85·2	772	14·8	5,202	100·0

¹ I regel = 1 års seglation.

mönstra mer än en gång om året; enligt publikationen 'Sociala meddelanden' (nr 1 för 1916), utgiven av socialstyrelsen, uppgick antalet påmönstringar inom riket under 1915 till i runt tal icke mindre än 46,500. Till dessa påmönstringar, eller med andra ord anställningar, komma ytterligare alla anställningar av fartygspersonal, som icke påmönstras; några siffror angående dem hava emellertid icke stått mig till buds. Hur samtliga ovanberörda under 1915 vunna anställningar böra fördelas på de i tabellerna angivna olika farter, är jag icke i tillfälle att ens tillnärmelsevis angiva.

De principiella invändningar, som på sätt ovan anförts kunna göras mot 70 paragrafens bestämmelser, hava berörts jämväl av ämbetsverken. Vid upprättandet av sitt ändringsförslag hava de haft för ögonen å ena sidan att söka åstadkomma så effektiva hygieniska bestämmelser som möjligt och å andra sidan att hålla kostnaderna och besväret inom skäligen gränser. Förslaget i vad det avser den egentliga besättningen innebär till en början sådan ändring av 70 §, att där förekommande förbud mot anställande av sjöman icke skulle gälla i annat fall, än då fråga vore om anställning här i riket av sjöman å fartyg, som skulle avgå från Sverige till utrikes ort. Förutom Oceanfart skulle alltså jämväl Nordsjöfart och Östersjöfart beröras av förbudet. Vidare hava ämbetsverken föreslagit, att åt det läkarintyg, som redan enligt 70 paragrafens nuvarande lydelse erfordras före anställningen, skulle givas en giltighetstid av fyra år, och såsom motiv härför har framhållits, att en så sträng bestämmelse som att läkarintyg skulle företes vid varje anställning icke vore ur kontrollsynpunkt påkallad och att en sådan anordning bl. a. med hänsyn till kostnaden måsta verka betungande. Mot ämbetsverkens förslag synas emellertid åtskilliga erinringar kunna göras. Härvid må det till en början tillåtas mig att åberopa *dels* vad allmänna svenska läkarföreningen uttalat såsom sin åsikt, eller att betydelsen av den föreskrivna läkarundersökningen komme att i fråga om sjukdom fullständigt upphävas, därest åt intyget skulle tillerkännas viss tids giltighet, *och dels* vad medicinalstyrelsen själv i det av styrelsen ensam på ärendets tidigare stadium avgivna utlåtande framhållit, eller att intyget ur rent medicinsk synpunkt icke kunde vara av avgörande betydelse annat än för det tillfälle, då undersökningen utfördes och intyget avgavs, samt att de i intyget angivna förhållandena tydligen kunde bestå i årtal, men även kunde snabbt ändras, icke minst beträffande de smittosamma sjukdomarna, i fråga om vilka intyget vore av ganska kortvarigt värde. Med hänsyn härtill och då vid längre resor vikten att hava tillförlitligt läkarintyg är särskilt framträdande, har i det omarbetade förslaget den av ämbetsverken föreslagna giltighetstiden av fyra år ansetts icke kunna godtagas. Att å andra sidan föreskriva nytt intyg för varje gång anställ-

ning sker, vilket ur hygienisk synpunkt vore det riktigaste, anser jag däremot av lätt insedda ekonomiska och praktiska skäl mig icke böra tillstyrka. Efter överbägande av de olika synpunkter, som härvidlag framträda, har jag i det omarbetade förslaget stannat vid att föreslå, att intyget icke skulle tillerkännas längre giltighet än sex månader efter utfärdandet.

Om sålunda en betydligt kortare giltighetstid för läkarintyget än vad ämbetsverken föreslagit är nödvändig, för att intyget särskilt i fråga om sjukdom över huvud taget skall kunna tillmätas någon betydelse alls, torde för frågans praktiska lösning ämbetsverkens förslag i fråga om 70 § jämväl i övrigt böra ändras — kostnaderna och besväret komme eljest att antaga för den svenska sjömanskåren alltför betungande dimensioner. Härvid framställer sig då det spörsmålet, huruvida ej den av ämbetsverken föreslagna begränsning av 70 paragrafens räckvidd skulle kunna föras än vidare. Enligt min mening torde så kunna ske; och i det omarbetade förslaget har det i paragrafen stadgade förbud i fråga om anställande av sjöman förklarats skola gälla allenast sådant fartyg, som skall avgå från Sverige till ort bortom 61 grader nordlig latitud (Bergen), 11 grader västlig longitud (Irlands västkust) och 48 grader nordlig latitud (Brest)¹. Då fråga vore om fartyg i fart innanför denna gräns, eller i Nordsjöfart, Östersjöfart, kustfart eller inre fart, skulle alltså enligt det omarbetade förslaget förbudet icke gälla. Häremot synas ej heller kunna anföras några vägande betänkligheter. Frånsett den omständigheten, att befälhavarens eget intresse bjuder honom att icke anställa sjöman, som är oduglig för skeppstjänsten eller farlig för ombord anställda personer, torde i de fall, då dylika fel hos sjömannen undgått befälhavarens kontroll och kommit till hans kännedom först efter anställandet, faran härav bliva skäligen ringa. De farter, i vilka förbudet icke skulle gälla, kunna nämligen ej anses så vidsträckta, att icke läkarhjälp utan alltför stort dröjsmål skulle i fall av behov kunna erhållas i land. Om vidare, såsom här nedan under 90 § kommer att föreslås, den rätt, som befälhavare å fartyg i vilken fart som helst enligt 90 § har att entlediga sjöman, som på grund av sjukdom är farlig för den övriga besättningen, utbytes mot skyldighet för befälhavaren att vidtaga dylik åtgärd, där den sjuke ej beredes till farans undanröjande erforderlig vård, torde enligt min mening frågan ur hygienisk synpunkt kunna anses vara rätt så tillfredsställande löst. Vad den ekonomiska sidan av saken angår, torde genom anordningen i det omarbetade förslaget kostnaderna icke bliva alltför betungande, och de komma att för sjömannen åtskilligt reduceras,

¹ Motsvaras i tabellerna av Oceanfart.

om, såsom av ämbetsverken förordats, en del av dem bestrides av staten och om det föreskrives, att ett med ledning av tidigare besiktning utfärdat s. k. friskbetyg skall betinga billigare avgift än det första, mera fullständiga intyget. Hur kostnadsfrågan skall lösas torde böra överlätas åt Kungl. Maj:t att avgöra i administrativ väg, liksom ock övriga frågor rörande intyget, såsom ordningen för läkarbesiktningen och intygets utfärdande, formulär till olika intyg m. m.; och har i 70 § införts uttryckligt stadgande i dylik riktning.

I enlighet med vad ämbetsverken föreslagit har i det omarbetade förslaget orden »smittosam venerisk sjukdom» utbytt mot orden »könssjukdom i smittosamt stadium».

Det tillägg till 32 §, som föreslagits av ämbetsverken, jämte i samband därmed stående ändring av 70 § har vunnit beaktande i det omarbetade förslaget.

77 §. Jämväl det föreslagna tillägget till 77 § har — allenast med en redaktionell jämkning — upptagits i det omarbetade förslaget.

90 §. 90 § handlar om sjömans sjukdom eller skada i tjänsten och befälhavares skyldighet att bereda honom vård m. m. Av jämförelse mellan denna paragraf och nu gällande 70 § framgår, att medan sistnämnda paragraf bland annat innehåller generellt förbud mot att såsom sjöman anställa den, som är behäftad med smittosam venerisk sjukdom eller med annan sjukdom, som medför fara för den övriga besättningen, har befälhavaren enligt 90 § icke någon däremot svarande skyldighet att entlediga sjöman, om denne bliver behäftad med sjukdom av dylik beskaffenhet. I sådant fall har han allenast rätt att entlediga honom. Då emellertid i det omarbetade förslaget nämnda generella förbud av praktiska skäl förklarats skola gälla allenast då fråga vore om anställning å fartyg i viss längre fart, har det synts av behovet påkallat att såsom motvikt häremot föreskriva skyldighet för befälhavaren att från tjänsten skilja sjöman, som efter läkarbesiktning funnits vara på grund av sjukdom farlig för ombord anställda personer; dock att berörda skyldighet ej skulle föreligga, därest den sjuke bereddes till farans undanröjande erforderlig vård. — Enär vidare såväl den vårdnadsplikt, som enligt nuvarande lydelsen av första stycket av ifrågavarande paragraf åligger befälhavaren, som ock den skyldighet i fråga om entledigande av sjuk sjöman, som nu föreslås skola under viss förutsättning åläggas honom, torde böra gälla även för det fall, att sjömannens sjukdom funnits redan före hans anställning, har den första satsen i paragrafen »Bliver sjöman sjuk eller skadad» ändrats till

»Finnes sjöman vara sjuk eller skadad»; och har i överensstämmelse härmed jämväl tredje stycket i paragrafen ändrats. — Slutligen må anmärkas, att jämväl i förevarande paragraf uttrycket »smittosam venerisk sjukdom» utbytt mot uttrycket »könssjukdom i smittosamt stadium».

I 108 § givas bestämmelser i fråga om de personer bland fartygspersonalen, som ej tillhöra den egentliga besättningen.¹⁾ Några dem vidkommande föreskrifter i hygienens intresse tillkommo icke genom de år 1914 genomförda ändringarna i sjölagen. Emellertid har frågan härom nu upptagits av ämbetsverken, vilka framhållit vikten av att jämväl ifrågavarande personal uppfyller de fordringar beträffande det allmänna hälsotillståndet ombord, som 70 § föreskriver gentemot den egentliga besättningen. Härutinnan instämmer jag med ämbetsverken. De synpunkter, som jag ovan framhållit och vilka för mig varit bestämmande, då det gällt den egentliga besättningen, synas i allo äga tillämplighet jämväl beträffande nu ifrågavarande fartygspersonal, och de hava i det omarbetade förslaget 108 § genomförts på så sätt, att 70 § första stycket och 77 § andra stycket enligt deras lydelse i det omarbetade förslaget förklarats skola gälla även personer, vilka ej skola tillhöra den egentliga besättningen. Då, såsom här nedan närmare kommer att beröras, tillsynsplikten i nu förevarande avseenden åligger befälhavaren och straff för försummelse härvidlag ådömes honom, har det ansetts riktigast, att föreskriften om läkarintygs företeende för befälhavaren här bibehålles, oavsett om den i intyget avsedda personen antagits av befälhavaren eller annan. Vidare hava de föreslagna nya bestämmelserna i 90 § första stycket ävensom sista stycket av samma paragraf med vederbörliga jämkningar intagits här.

Den svenska sjölagstiftningen är i avseende å sjöfartssäkerheten byggd på den grundsatsen, att det är befälhavaren, som skall utöva omvårdnaden om fartyg och människoliv. Han har alltså tillsynsplikt beträffande fartygets sjövärdighet, bemanning m. m. och hans skyldighet härutinnan hänför sig i synnerhet till ett särskilt tillfälle, nämligen resans anträdande. Gör han sig skyldig till försummelse härutinnan, är det han, som straffas såsom gärningsman. Tillser han t. ex. icke, att fartyget är bemannat på ett betryggande sätt, straffas han enligt 292 § sjölagen, och anställer han sjöman i strid mot vad i 70 § är stadgat, straffas han enligt 285 §. Detta gäller även för det fall, att sjömannen påmönstras. Ämbetsverken — vilka föreslagit, att 70 paragrafens preventiva bestämmelser i fråga

¹⁾ Se angående dem den senare av ovan intagna tabeller. De kunna anställas jämväl av annan än redaren eller befälhavaren, t. ex. restauratrisen.

om anställande här i riket av sjöman eller i 108 § avsedd personal skulle gälla allenast för det fall, att anställningen avsåge fartyg, som avginge från Sverige till utrikes ort, eller med andra ord då påmönstring i regel ägde rum — hava emellertid hemställt, att ansvar för förseelse mot berörda bestämmelser skulle åläggas allenast mönstringsförrättaren, medan återigen befälhavaren skulle straffas, därest i 108 § avsedd person bleve, i fall då påmönstring ej skedde, anställd i strid mot vad i 70 § vore stadgat. Dylik anordning läser dock icke stå i överensstämmelse med de principer, på vilka sjölagen uti ifrågavarande hänseende är byggd, och någon anledning att frångå dem synes ej heller föreligga. En annan sak är, att även mönstringsförrättaren synes böra vara underkastad ansvar, om han t. ex. påmönstrar sjöman, som anställts i strid mot 70 §; härför torde dock erfordras vissa kompletterande bestämmelser i sjömanshusförordningen.

I det omarbetade förslaget har alltså den nu gällande principen i fråga om ansvar för förseelse mot 70 § bibehållits och sålunda straffet för dylik förseelse fortfarande lagts å befälhavaren. Då den tillsynsplikt, som i förevarande hänseenden åligger honom, uppenbarligen näste anses omfatta jämväl personal, som i 108 § avses, och däribland även dem, som må hava antagits av annan än honom, har i 285 § införts bestämmelse om straff för befälhavaren, därest han, i strid mot vad i 108 § är stadgat, anställer eller låter annan anställa någon i sistnämnda paragraf avsedd person. Slutligen har det ansetts erforderligt att i förevarande paragraf jämväl införa bestämmelse om straff för befälhavare, som försummar att iakttaga vad i 90 § första stycket eller 108 § andra stycket föreskrives till undanröjande av där angiven fara för ombord anställda personer. Ändringen av sista stycket i 285 § är föranledd av paragrafens ändrade innehåll i övrigt.»

Departementschefen anförde härefter ytterligare:

»I fortsättning ber jag få anmäla följande ärende.

Sjömans
hemförande
från utrikes
ort m. m.

Sedan inom 1912 års riksdag väckts motioner, vari framhållits önskvärdheten av utredning, åsyftande inrättandet av en för sjöfolk avsedd arbetslöshetsförsäkringskassa, yttrade riksdagen i en till Konungen ställd skrivelse den 24 maj 1912 följande:

Då i enlighet med Kungl. Maj:ts beslut den 17 november 1911 frågan om arbetslöshetsförsäkringens utveckling samt nuvarande läge i utlandet och i Sverige för närvarande vore under utredning, funne riksdagen det icke lämpligt, att innan ens principerna för en sådan försäkring blivit

fastställda, den allmänna utredningen om arbetslöshetsförsäkringen sönderbrötes för genomförande av en dylik försäkring för sjöfolket. Med hänsyn till att sjöfolket vid rådande arbetsbrist vore hänvisat att skaffa sig arbete inom andra yrken, syntes det uppenbart, att frågan om deras försäkring mot arbetslöshet måste lösas i samband med övriga yrkesarbetares.

Det oaktat hade riksdagen funnit anledning föreligga att taga i övervägande, huruvida icke, i avvaktan på denna frågas lösning, åtgärder kunde vidtagas för lindrande av den nödställda belägenhet, vari sjöfolket ofta råkade till följd av oförvårdad arbetslöshet. De skäl, som härvidlag varit för riksdagen avgörande, hade varit, att det icke torde kunna bestridas, att sjöfolket mer än andra yrkesarbetare vore utsatt för ofta påkommande perioder av oförvårdad arbetslöshet. Till följd av särskilt vårt lands klimatiska förhållanden samt i allmänhet de starka växlingarna på fraktmarknaden bleve arbetstillgången synnerligen ojämn. Sjöfolkets ovana vid förhållandena på land gjorde det också svårt för dem att förskaffa sig annat arbete.

Särskilt bekymmersam bleve arbetslösheten för sjömän, då de till följd av fartygets förolyckande, condemnation, arbetsbrist i utländska hamnar och dylikt bleve hemsända från utlandet. Ofta brutna av fysiska och psykiska lidanden och genom skeppsbrott berövade sina tillhörigheter, saknade de vanligen, till följd av långvarig bortovaro från hemorten, närstående, som kunde hjälpa dem. Så länge sjömännen befunne sig på utländsk ort, kunde de genom konsulerna få understöd, men vid framkomsten till närmaste svenska hamn, eventuellt hemorten, upphörde det samma. Endast i sällsynta undantagsfall kunde arbetslös sjöman genom fattigvården komma i åtnjutande av understöd. Hans belägenhet vore nämligen mera sällan sådan, att han lagligen vore berättigad till dylikt.

Den tillfälliga arbetslösheten innebure även ett väsentligt hinder för skapande av en duglig svensk sjömansstam. Genom att sjömännen under perioder av arbetslöshet tvingades att skaffa sig arbete på land, stegrades ytterligare den under senare år alltmera framträdande övergången mellan sjömansyrket och andra yrken, vilken övergång visserligen gjorde det lättare för sjöfolket att under arbetslöshetstider få arbete på land men som ingalunda torde vara till båtnad för själva sjömansyrket. Vidare torde under perioder av tillfällig arbetslöshet svenska sjömän och ofta de för sitt yrke mest hängivna i stor utsträckning begiva sig ur riket för att söka hyra i utländsk kofferditjänst, där de sedan icke sällan kvarstannade.

Genom bestämmelse, som influtit i den nya sjömanshusförordningen av den 13 juli 1911, hade sjömanshusen beretts möjlighet att utdela understöd åt arbetslösa sjömän. Jämlikt förut gällande bestämmelser ägde sjömanshusen utdela allenast årliga understöd åt behövande sjömän, som av kroppsskada, sjuklighet eller ålderdomsbräcklighet ej kunde vidare göra sjötjänst, samt åt sjömans änka och barn. Enligt den nya förordningen däremot kunde jämnväl tillfälliga mindre understöd till behövande sjömän eller sjömans änkor och barn av sjömanshusdirektion efter omständigheterna utdelas.

Sjömanshusens kassor torde emellertid vara så strängt anlitade för utdelande av årliga understöd till icke arbetsföra sjömän samt till sjömans änkor och barn, att några avsevärda belopp icke kunde tagas i anspråk för tillfälliga understöd åt arbetslösa sjömän. Visserligen utvisade sjömanshusens räkenskaper icke oväsentliga överskott, men dessa torde med nödvändighet böra avsättas för att sjömanshusen framdeles skulle kunna möta de betydligt ökade utgifter, som vore att emotse till följd av handelsflottans ständiga tillväxt och det därigenom ökade antalet sjömän. Med hänsyn härtill hade också de årliga understöden från sjömanshusen måst hållas vid synnerligen låga belopp samt många eljest understödsberättigade icke kunnat erhålla understöd. I den mån överskotten framdeles kunde tagas i anspråk, borde de därför i första hand användas att bringa ändring i dessa förhållanden. Några belopp av betydenhet torde därför icke inom en avsevärd tid vara att påräkna från sjömanshusen för tillfälliga understöd.

På grund härav hade riksdagen funnit det synnerligen önskvärt, om tills vidare och intill dess frågan om arbetslöshetsförsäkring för sjömän kunde bliva slutligen ordnad sjömanshusen genom statsanslag eller annorledes kunde sättas i tillfälle att i större omfattning än för närvarande vore förhållandet lämna tillfälliga understöd åt behövande, arbetslösa sjömän. De medel, som på sådant sätt kunde komma att ställas till sjömanshusens förfogande, borde av sjömanshusen förvaltas skilda från övriga tillgångar och användas uteslutande till det med dem särskilt avsedda ändamålet.

Vid anordnande av en understöds-kassa för sjömän, på sätt ovan förutsatts, syntes böra tillses, att de därifrån utgående understöden fördelades till de oförvällat arbetslösa efter bestämda, på förhand fastställda grunder och att understöden sålunda icke erhöles formen av något slags fattigunderstöd i vanlig mening.

På grund av vad sålunda anförts finge riksdagen anhålla, det Kungl. Maj:tt måtte taga under övervägande, huruvida icke tills vidare och

intill dess frågan om arbetslöshetsförsäkring för sjömän kunde bliva slutligen ordnad sjömanshusen genom statsanslag eller annorledes kunde sättas i tillfälle att i större omfattning än för närvarande vore förhållandet lämna tillfälliga understöd åt behövande, arbetslösa sjömän.

Riksdagens skrivelse remitterades den 6 juni 1912 till kommerskollegium med anmodan att avgiva utlåtande i anledning av densamma. Sedan kollegium anmodat direktionerna för sjömanshusen i riket att till kollegium inkomma med yttrande i ämnet, uppgåvo samtliga direktioner utom sex (de i Göteborg, Uddevalla, Halmstad, Visby, Lidköping och Vadstena), att under de senare åren arbetslöshet bland sjömän icke förekommit i någon högre grad, varigenom framkallats behov av understöd från det allmännas sida. Från icke så få direktioner framhölls tvärtom, att brist ofta rådde på dugligt sjöfolk. Därjämte förklarade flertalet av direktionerna sig anse det vara varken lämpligt eller önskvärt, att särskild kassa för beredande av understöd åt arbetslösa sjömän bildades, varvid somliga direktioner uppgåvo, att sjömanshusets ekonomiska ställning tillåte utdelning av tillfälliga understöd åt behövande, arbetslösa sjömän intill vissa lägre belopp, medan andra direktioner framhöll, att tillvaron av dylik understöds-kassa kunde befaras verka ofördelaktigt på sjömans arbetsvilja och sparsamhetslust samt föranleda försök till missbruk av kassan.

Sjömanshusen.

Jämväl styrelserna för åtskilliga sjömanshem i riket bereddes av kommerskollegium tillfälle att yttra sig i ärendet. Av dem förklarade alla utom två, att arbetslöshet bland sjömän icke förekommit under de senare åren; i fråga om bildandet av understöds-kassor uttalade sig de flesta styrelserna i tillstyrkande riktning.

Sjömanshemmen.

Slutligen begärde kommerskollegium utlåtande i ärendet av Sveriges redarförening, Sveriges fartygsbefälsförening, svenska sjömans- och eldarförbundet, överståthållarämbetet ävensom Kungl. Maj:ts befallningshavande i Göteborgs och Bohus län samt Malmöhus län. Av dem uppgåvo redar- och befälsföreningarna samt överståthållarämbetet, att arbetsmöjligheter inom sjömansyrket i allmänhet stode bra till buds för yrkesutbildat sjöfolk, varemot sjömans- och eldarförbundet framhöll, att arbetslöshet av olika anledningar ofta förekomme bland sjöfolket. För Kungl. Maj:ts nämnda befallningshavandes uttalanden härutinnan redogöres här nedan under e) och f). Ytterligare anförde i huvudsak:

a) *Redarföreningen*: Något vidare behov av understöd åt genom arbetslöshet nödlidande sjömän vore ej att befara inom de närmaste åren. Där emot syntes vida mer behövt att giva understöd åt sjömän, som genom fartygs förolyckande förlorat sina tillhörigheter och sålunda blivit i behov

Sveriges redarförening.

av tillfällig hjälp eller vilka på grund av sjukdom eller av annan orsak hemsänts, särskilt i rikets större hamnstäder, vilka hade direkt förbindelse med utlandet. Det funnes visserligen redan nu möjlighet till understöd åt en del av sålunda hemkomna sjömän, i det att Kungl. Maj:ts befallningshavande i en del gränslän erhöle statsmedel till bispringande av under vissa förhållanden hemsända sjömän, men dels vore medlen ganska små och dels avsåge de att vara till hjälp endast åt sådana personer, som av utländsk myndighet skickats till svensk gränsort; sjömän, som hemsändes av svensk konsul eller själva hemreste, ägde ej rätt till understöd av dessa medel. Ehuru sjömanshusens kassor redan nu delvis kunde användas till understöd åt behövande hemkomna sjömän, syntes det dock lämpligare, om särskilda medel härför ansloges av staten, enär sjömanshusens tillgångar väl behövdes till ständiga understöd åt ålderstigna sjömän eller åt sjömäns efterlevande.

Sveriges fartygsbefälsförening.

b) *Befälsföreningen*: Oberoende av konjunktur och arbetsmarknad förekomme understundom bland yrkessjömännen fall av särskilt ömmande understödsbehov, nämligen vid oförvällad arbetslöshet, eller då fartygsbesättning, hemsänd genom konsuls försorg till svensk hamn, där landsattes ofta nog utan existensmedel eller utsikt att på platsen erhålla arbete, eller då vid skeppsbrott bärgad besättning under samma eller svårare förhållanden landsattes i hamn, vars anlöpande vållade minsta tidsutdräkt eller kursavvikelse för det bärgande fartyget. Vid sådana tillfällen inträffade understödsbehov, vars avhjälpande otvivelaktigt måste anses falla inom statsmyndigheternas uppgift. Detta kunde nog lämpligast ske genom sjömanshusens bemedling, men ej heller detta behov torde i och för sig böra föranleda inrättandet av särskilda kassor. Den utvägen skulle kunna tänkas, att sjömanshusen bemyndigades att av tillgängliga medel förskjuta i nämnda fall behövliga understöd, vilka förskott sedan skulle på anmälan från sjömanshusen ersättas av allmänna medel. Utöver beredande av möjlighet för sjömanshusen att i nämnda undantagsfall lämna direkt understöd torde särskilda åtgärder för bispringande av genom arbetslöshet nödställda, icke uttjänta sjömän ej lämpligen böra vidtagas.

Svenska sjömans- och eldarförbundet.

e) *Sjömans- och eldarförbundet*: Förslaget att vid sjömanshusen inrätta understöds-kassor kunde bliva till mycket stort gagn särskilt under depressionstider för sjöfartsnäringen. Beträffande de tillfälliga understödsbehoven, även under jämförelsevis goda tider, ville förbundet påpeka bland andra de fall, då en utblottad eller skeppsbruten sjöman hemsändes, men i saknad av kläder och utrustning vore oförmögen att taga hyra, även om sådan funnes att tillgå.

d) *Överståthållarämbetet*: Något behov av understöd utöver vad som nu gäves förefunnnes icke i Stockholm. *Överståthållarämbetet.*

e) *Kungl. Maj:ts befallningshavande i Göteborgs och Bohus län*: *K. B. i Göteborgs och Bohus län.*
 Enligt kungl. brevet den 22 december 1899 hade Kungl. Maj:t medgivit, att högst 3,000 kronor årligen från och med år 1900 tills vidare finge av allmänna medel av Kungl. Maj:ts befallningshavande disponeras för fortskaffande till hemorten, då den läge utom länet, av medellösa svenska sjömän, som av vederbörande konsul eller norsk statsmyndighet måst hemsändas till riket eller vilka efter lidet skeppsbrott upptagits i öppen sjö och ankomme till ort inom länet, med skyldighet för Kungl. Maj:ts befallningshavande att vidtaga åtgärder för understödsbeloppets återbekommande av vederbörande statsmyndighet, redare, fattigvårdssamhälle eller understödstagaren själv, därest anledning förekomme till antagande, att han i hemorten ägde tillgång till förskottets återgåldande. Under den tid anslaget stått till Kungl. Maj:ts befallningshavandes förfogande, hade det städse visat sig fullt tillräckligt. Såsom nämnts avsåge kungl. brevet endast sjömän, vars hemort vore belägen utom länet. Till sjömän, som hade sin hemort inom länet och vilka av vederbörande konsul måst till riket hemsändas, eller vilka efter skeppsbrott upptagits i öppen sjö och ankomme till Göteborg eller annan ort inom länet, kunde alltså icke utgå understöd från nämnda anslag. I sådana fall hade Kungl. Maj:ts befallningshavande — dock i mycket ringa utsträckning —, därest sjömännen varit arbetsföra och bott utom Göteborg, tillämpat bestämmelsen i kungörelsen den 9 juni 1871 angående understöd av allmänna fattigvårdsmedel åt arbetsföra svenska medborgare, vilka i nödställd belägenhet avlämnades å svensk gränsort. Dessutom hade i något enstaka fall sjömän, som blivit hemsända och ägt hemortsrätt i Göteborg, gjort framställning hos Kungl. Maj:ts befallningshavande om utbekommande av understöd, men i brist av medel hade framställningen lämnats utan avseende. Frånsåge man de fall, då sjömännen hemsänts med anledning av sjukdom eller efter skeppsbrott hit inbärgats, hade nog flertalet av dem, som erhållit understöd eller anhållit därom, varit anställda i utländsk sjötjänst eller hade deras anställning till sjöss varit av mera tillfällig art. Av det ovan anförda framginge, att om också icke något mera allmänt behov föreläge, dock åtskilliga fall inträffade, då den ifrågasatta understödskassan skulle hava en uppgift att fylla, särskilt under mindre goda konjunkture. På grund härav ansåge Kungl. Maj:ts befallningshavande, att förhållandena talade för att åtgärder vidtoges för beredande åt behövande, arbetslösa sjömän av det av riksdagen ifrågasatta understöd.

K. B. i
Malmöhus
län.

f) *Kungl. Maj:ts befallningshavande i Malmöhus län:* Kungl. Maj:ts befallningshavande hade haft talrika tillfällen att iakttaga den bekymmersamma belägenhet, vari sjömän befunno sig, då de av skilda anledningar nödgats upphöra med tjänstgöring å fartyg, varå de haft anställning. Till Malmö anlände ett stort antal sjömän, stundom uppgående till hundratals arligen, vilka av utländska myndigheter översänts, sedan de för sjukdom avmönstrats, eller fartyget, därå de tjänstgjort, gått förlorat, kondemnerats eller lagt upp, eller sjömannens tjänstetid gått till ända. Under särskilda förhållanden föreläge för vederbörande rederier vissa skyldigheter gent emot sjömännen, vilka skyldigheter emellertid i regel inskränkte sig till deras fortskaffande till närmaste svenska hamn eller stundom till deras hemort. Ofta förefunnes emellertid icke någon rederiets förpliktelse mot sjömännen och kunde tydligen icke ifrågasättas, då fartyget tillhörde ett främmande land. Oftast vore en sålunda översänd sjöman för sin vidare fortkomst hänvisad till det understöd, som Kungl. Maj:ts befallningshavande vore i tillfälle lämna honom, nämligen dels enligt kungörelsen den 9 juni 1871 underhåll under högst 14 dagar och dels, såvitt länet anginge, medel till bekostande av sjömannens fortskaffande till hemorten, då den vore belägen utom länet, för vilket ändamål ett belopp av högst 500 kronor årligen ställts till Kungl. Maj:ts befallningshavandes förfogande genom kungl. brevet den 3 november 1882, med föreskrift emellertid att efter varje dylikt understöds meddelande vidtagna erforderliga åtgärder för dess återbekommande av vederbörande statsmyndighet, redare eller fattigvårdssamhälle eller understödstagaren själv, därest anledning funnes antaga, att han i hemorten ägde tillgång till förskottets återgåldande. Det understöd, som Kungl. Maj:ts befallningshavande sålunda lämnade en i nödställd belägenhet stadd sjöman, kunde i de flesta fall, jämväl då tillämpning av kungörelsen den 9 juni 1871 komme i fråga, icke förslå till mera än hans fortskaffande till hemorten och måste i regel därtill användas, eftersom det skulle vara ändamålslost att låta honom kvarstanna i Malmö, synnerligast under årstid, då ny hyra icke inom kortare tid kunde vara att påräkna. Sedan sjömannen blivit fortskaffad till hemorten, hade han — i saknad av medel som han vanligen vore — mycket svårt att bereda sig utkomst. Ofta vore han efter genomgången sjukdom eller strapats under sjötjänsten mera eller mindre nedbruten, så att han icke kunde åtaga sig mera ansträngande arbete. Men även om så icke vore, stode arbetsförtjänst icke alltid honom till buds, helst hemsändandet oftast skedde under tid av året, då tillgång till arbete vore minst. Men härtill komme, enligt vad erfarenheten visat, att en sjömans användbarhet för arbete i land vore mer eller mindre begränsad. Flerårig sjötjänst föranledde, att han icke funne sig till rätta

med vanligt kroppsarbete och att hans arbetskraft förty icke vore särdeles eftersökt. Att under det sjömannen vore stadd i dessa förhållanden han kunde genom närmaste sjömanshus erhålla något understöd för en kortare tid, intill dess tillfälle till hyra ånyo erbjöde sig, hade Kungl. Maj:ts befallningshavande ofta funnit önskvärt, likasom behovet därav framträtt vid tillfällena, då sjömän till följd av fartygs förolyckande hemsänts från utlandet och efter att hava förlorat sina tillhörigheter varit ytterst bristfälligt försedda med kläder. Vid tillfällena, då sjömän hitsänts, skulle det stundom vara dem möjligt att erhålla ny hyra antingen i Malmö eller å annan ort i riket eller i utlandet, t. ex. Köpenhamn eller Hamburg, därest de vore i tillfälle att uppehålla sig i Malinö längre tid än understöd enligt kungörelsen den 9 juni 1871 medgäve, eller dem kunde beredas medel för resa till plats, där hyra kunde vara att förvänta. Kungl. Maj:ts befallningshavande kunde sålunda ur sin erfarenhet icke annat än vitsorda behovet av sådan anordning, som riksdagen ifrågasatt, och därest understöds-kassor för ändamålet bildades jämväl genom bidrag av sjömännen själva, syntes ur principiell synpunkt knappast något vara att erinra mot anordningen, helst sjömannens liv och arbete företedde något egenartat och en mot andra arbetsfält avgjord olikhet.

Härefter yttrade kommerskollegium i utlåtande den 31 mars 1915 följande:

Kommerskollegium.

»Vid en undersökning om förekomsten av arbetslöshet bland sjömän torde till en början böra beaktas frågan, i vad mån sjömansyrket över huvud äger förmåga att bereda ständig tillgång till arbete åt sina utövare. Vintermånaderna erbjuda i allmänhet, jämförda med övriga delen av året, väsentligt färre tillfällen till arbetsförtjänst inom ifrågavarande yrke. Detta förhållande, som emellertid förefinnes jämväl i fråga om åtskilliga andra yrken, är dock i vanliga fall ej obekant för sjömannen; denne torde merendels räkna därmed i avseende å uppehållet vintertiden. De sjömän, som ej äro anställda å fartyg i mera avlägsen utrikes fart, och särskilt de, som sysselsättas å kust- och inomskärsflottan, äro också till största delen att hänföra till s. k. säsongarbetare; oftast emotse de under den tid, fartygen äro upplagda i vinterhamn, någon tids arbetslöshet inom yrket. De bliva emellertid, med arbetsvillighet, i de flesta fall ej utan annan sysselsättning för sin utkomst. I ärendet hava framhållits sjömäns ovana vid förhållandena på land och svårigheten för dem att förskaffa sig annat arbete. Detta torde dock gälla huvudsakligen de verkliga yrkessjömännen, vilka segla i utrikes sjöfart eller endast äro uteslutande sysselsatta inom sjömansyrket. För andra sjömän torde svårigheterna att erhålla arbete

under tid, då seglationen ligger nere, ej i regel vara större än för arbetare i allmänhet.

För bedömande av frågan i vilken omfattning arbetslöshet förefinnes inom sjömansyrket torde även böra beaktas det ej sällan iakttagna förhållande, att personer, som å sjömanshus eller annorstädes anmäla sig med förfrågan om arbete eller begäran om understöd, vid en närmare undersökning befunnits vara mer till namnet än i verkligheten sjömän. Det finnes en klass av »vandrande sjömän», vilka, innehavande sjöfartsbok med anteckning om minimal sjötjänst och under förebärande att de söka arbetsanställning, i verkligheten driva yrkesmässigt tiggeri.

De till kollegium i ämnet inkomna yttrandena hava enligt kollegii åsikt icke givit vid handen, att under de senaste åren arbetslöshet bland sjömän förekommit i sådan omfattning, att understöd från det allmännas sida kan anses för närvarande vara av behovet påkallat. Fastmera synes på ej få orter en betydande brist på verkliga yrkesutbildade sjömän hava varit rådande. Det har i sådant hänseende uppgivits, att under den för sjömän i avseende å tillgång på arbete minst gynnsamma årstiden, vintern, det i vissa hamnar visat sig möta lika stor svårighet som under sommaren att uppbringa för fartygs bemanning erforderligt sjöfolk av manskapsgrad. Så har exempelvis i Hälsingborg såväl svenskt som utländskt manskap för bemanning vid sådana tillfällen ofta måst anskaffas från Köpenhamn, där likaledes tidvis förmärkts brist på dugliga sjömän. Även å andra orter inom riket har sedan flera år tillbaka tillgången på sjömän ej visat sig motsvara efterfrågan.

Rörande spørsmålet i vad mån arbetslöshet kan vara att emotse inom den närmaste framtiden anser sig kollegium icke kunna göra något bestämt uttalande. Med hänsyn till den svenska handelsflottans betydande utveckling under senaste två år torde emellertid, förutsatt normala förhållanden, någon avsevärd arbetslöshet bland yrkesutbildade sjömän inom närmast liggande år sannolikt icke vara att förvänta.

Det finnes likväl, såsom jämväl i riksdagens skrivelse blivit påpekat, fall av oförvållad arbetslöshet bland sjömän, där omständigheterna torde få anses påkalla åtgärder från det allmännas sida. Vid fartygs förolyckande, kondemnation m. m. äger sjöman, därest han befinner sig å utrikes ort, rätt att genom vederbörande konsuls försorg erhålla understöd, till dess han anlant till närmaste svenska hamn, men upphör här rätten till understöd. Umbäranden, förlust av tillhörigheter m. m. till följd av fartygets förlisning göra sjömannens belägenhet vid sådana tillfällen brydsam, särskilt om, såsom ofta är händelsen, därtill skulle komma arbetslöshet. Visserligen hava några länsstyrelser erhållit bemyndigande att

under sådana förhållanden i mån av behov ombesörja sjömans fortskaffande till hemorten, men denna anordning är endast ofullständigt ägnad att råda bot för här föreliggande missförhållande.

Enligt 66 § sjölagen är däremot befälhavare, vilken givetvis har vida större ekonomiska resurser än sjöman, tillförsäkrad rätt att i sådana fall av allmänna medel undfå gottgörelse för den kostnad, som beräknas åtgå för resa till förhyrningsorten, respektive fartygets hemort, ävensom för underhåll under resan.

Enligt kollegii åsikt synas allmänna humanitetshänsyn här tala för en utvidgning av den rätt till fortskaffning å det allmännas bekostnad, som är dylik sjöman tillförsäkrad enligt 98 § sjölagen. Har sjöman under sådana förhållanden, som omförmälas i sistnämnda lagrum, andra punkten, ankommit till svensk hamn, bör kostnaden för hans resa därifrån till hemorten ävensom för underhållet under resan gäldas av allmänna medel. Härigenom skulle i de flesta eller åtminstone i de mest ömmande fallen, nämligen då fråga är om skeppsbrutna sjömän, ett humanare förfarande möjliggöras. Kollegium finner sig alltså böra i detta sammanhang hemställa, det Kungl. Maj:t täcktes vidtaga åtgärd i nu omförmälda syfte.

I fråga om de i riksdagens skrivelse ifrågasatta åtgärder till beredande av understöd åt behövande, arbetslösa sjömän finner kollegium — då den i ärendet föreliggande utredningen icke synes giva vid handen, att arbetslöshet bland sjömän under normala förhållanden förefinnes i sådan omfattning, att åtgärder för omförmälda ändamål kunna anses av behovet påkallade — sig för sin del icke äga tillräckliga skäl påyrka, att, i avbidan å nu pågående utredning angående arbetslöshetsförsäkring, åtgärder i av riksdagen avsett syfte vidtagas. Då emellertid, med hänsyn till rådande krig och de ytterligare svårigheter för sjöfarten, som av denna anledning tilläventyrs kunna vara att emotse, det icke torde få anses uteslutet, att arbetslöshet bland sjömän i större omfattning kan inom den närmaste tiden komma till synes, förbehåller sig kollegium att för sådant fall till Kungl. Maj:t inkomma med den framställning i ämnet, kollegium kan finna vara av omständigheterna påkallad.»

I likhet med kommerskollegium finner jag skäl icke, åtminstone för det närvarande, föreligga att föreslå vidtagande av åtgärder i av riksdagen angivet syfte.

Departementschefen.

Vad beträffar kollegii hemställen om ändring av 98 § sjölagen vill jag erinra, hurusom av stadgandet i denna paragraf framgår, att om resa inställes till följd av krig, blockad eller annan i 91 § angiven anledning och svensk sjömans tjänstgöring av sådan orsak upphör å utländsk ort,

eller om svensk sjöman för sjukdom eller skada, därför han enligt 90 § äger erhålla vård på redarens bekostnad, varder å sådan ort kvarlämnad. Äger sjömannen rätt att bliva fortskaffad till närmaste svenska hamn. Denna fortskaffningsrätt har städse, enligt min mening också med rätta, så tolkats, att sjömannen jämväl äger rätt till erforderligt underhåll i härbärke, kost och nödig beklädnad under hemresan. I fråga om kostnaderna för fortskaffandet stadgas i 98 §, att de bestridas av staten, för den händelse sjömannen i något av de i andra punkten av första stycket i 98 § angivna fall är skeppsbruten. I alla andra fall är redaren skyldig att vidkännas dessa kostnader.

Kommerskollegii hemställer att rätten till fortskaffning å *statens* bekostnad skulle utvidgas därhän, att fortskaffningen skulle verkställas till sjömannens hemort, synes mycket behjärtansvärd och förordas av mig. Härjämte vill jag emellertid föreslå, att — såsom i norska sjölagen föreskrives — jämväl sjömannens rätt att på *redarens* bekostnad fortskaffas hem till Sverige på enahanda sätt utsträcket. Vad särskilt angår i 98 § omförmäld sjuk eller skadad sjöman, torde denne säkerligen i de allra flesta fall vara i samma trängande behov av hjälp som en skeppsbruten sjöman; och även eljest torde på redarens bekostnad hemsända sjömans ekonomiska resurser merendels vara så obetydliga, att det lärers få anses rättvist och billigt, att de fortskaffas fritt ända till hemorten. Härvid bör dessutom icke lämnas obeaktat, att sjöfolket genom utsträckning av hemsändningsrätten befrias från att måhända genast vid framkomsten till svensk hamn behöva anlita fattigvården eller polismyndigheten för vidare fortskaffning till hemmet, en utväg, mot vars begagnande under föreliggande omständigheter sjöfolket ofta lärers känna särskild motvilja. — Slutligen må erinras, att då i 108 § sjölagen stadgas, att därest i nämnda paragraf avsedda personer (d. v. s. sådana å fartyg anställda personer, vilka ej tillhöra den egentliga besättningen: kökspersonal och betjäning) antagits av redaren eller befälhavaren, samma rättigheter tillkomma dem som besättningen, torde under samma förutsättning en lagändring av det innehåll, som jag ovan förordat, komma jämväl dem till godo.

I anslutning till vad jag nu anfört får jag föreslå, att 98 § sjölagen måtte erhålla den lydelse, som paragrafen erhållit i här ovan omförmälda förslag till 'Lag om ändring i vissa delar av sjölagen'.»

Efter att hava ur lagförslaget uppläst dess 98 §, hemställde departementschefen, att lagförslaget måtte för vidare behandling överlämnas till justitiedepartementet.

Vad departementschefen sålunda anförde tacktes
Hans Maj:t Konungen, på hemställan av statsrådets
övrige ledamöter, i nåder gilla.

Ur protokollet:

C. B. von Mentzer.

Bilaga.

Förslag
till
Lag
om ändring i vissa delar av sjölagen.

Härigenom förordnas, att 32, 70, 77, 90, 98, 108 och 285 §§ sjölagen skola erhålla följande ändrade lydelse:

32 §.

Befälhavaren åligge att tillse: att vaktmanskaf finnes å däck; att, när fartyget icke ligger förtöjt i hamn eller eljest å säker ankarplats, sjö-vakt hålles; att behörig utkik hålles; att icke såsom utkiksman eller såsom rorsman nyttjas annan än den, som enligt legitimerad läkares intyg, ej över fyra år gammalt, äger normalt färgsinne samt tillräcklig syn- och hörsel förmåga; att behörigt vaktbefäl ständigt för kommandot ombord; att nödiga Ortsbestämningar och deviationsbestämningar företagas; samt att lodning verkställes, då sådan av förhållandena påkallas, särskilt i tjocka.

Närmare föreskrifter rörande läkarintyg, varom ovan sägs, meddelas av Konungen.

70 §.

Å fartyg, som avgår från Sverige till ort bortom 61 grader nordlig latitud (Bergen), 11 grader västlig longitud (Irlands västkust) och 48 grader nordlig latitud (Brest), må icke såsom sjöman anställas den som är behäftad med sjukdom, lyte eller skada, som gör honom oduglig att sköta den tjänst, anställningen avser, eller med könssjukdom i smittosamt stadium eller med annan sjukdom, som medför fara för ombord anställda personer; och skall förty, innan någon anställes såsom sjöman å dylikt fartyg,

legitimerad läkares intyg, att han av denne besiktigats, företes för befälhavaren. Sådant intyg skall vara utfärdat under loppet av de sista sex månaderna före anställningens början. Närmare föreskrifter rörande intyget meddelas av Konungen.

Minderårig under fjorton år må ej i skeppstjänst användas, ej heller må i eldartjänst användas minderårig, som icke uppnått sexton års ålder.

När sjöman förhyres, bör, om han är inskriven vid sjömanshus, den vid inskrivningen honom tilldelade sjöfartsbok överlämnas till befälhavaren, vilken äger förvara densamma, till dess sjömannen lämnar tjänsten.

77 §.

Envar av besättningen skall uppföra sig skickligt, nyktert och fridsamt, noggrant iakttaga allt, som för bevarande av ordning och skick ombord föreskrives, med aktning bemöta förmän och med uppmärksamhet mottaga deras befallningar samt genom tydliga och lämpliga svar utmärka, att dessa uppfattats.

Envar av besättningen åligger jämväl att, när befälhavaren så påfordrar, underkasta sig läkarbesiktning, dock utan kostnad för den undersökte.

90 §.

Finnes sjöman vara sjuk eller skadad, skall befälhavaren bereda honom nödig vård ombord eller i land; är han till följd av sjukdomen eller skadan för längre tid satt ur stånd att fullgöra sin tjänst, äge befälhavaren skilja honom därifrån. Finnes anledning till antagande, att sjukdomen är köns-sjukdom i smittosamt stadium eller på annan grund medför fara för ombord anställda personer, skall befälhavaren så fort ske kan låta den sjuke undergå läkarbesiktning. Bekräftas därvid antagandet, skall befälhavaren skilja den sjuke från tjänsten, där honom ej beredes till farans undanröjande erforderlig vård. Kvarlämnas sjuk eller skadad sjöman å utländsk ort, skall befälhavaren överlämna honom till svensk konsul eller, om sådan tjänsteman där icke finnes, annorledes sörja för att han erhåller lämplig vård.

Skiljes sjöman från sin tjänst till följd av skada eller sjukdom, som han genom eget grovt vållande ådragit sig, eller därför att han funnits behäftad med könssjukdom i smittosamt stadium, njute han ej hyra för längre tid, än han förrättat tjänsten, och kostnaden för hans skötsel och vård må avkortas på hans inestående hyra. Skiljes han icke från sin tjänst, njute han ej hyra för den tid, han är ur stånd att förrätta tjänsten, och ersätte kostnaden för skötsel och vård.

Sjöman, som eljest, medan han är i tjänst, finnes vara sjuk eller skadad, njute full hyra ävensom sjukvård på redarens bekostnad så länge han är kvar i tjänsten; varder han därifrån skild, erhålle han hyra till dess han avmönstras eller, om avmönstring icke äger rum, till den dag, då fartyget går vidare, ävensom sjukvård på redarens bekostnad under fyra veckor, räknade från den dag, då hans rätt till hyra upphörde.

Har befälhavare å ort, där svensk konsul ej finnes, nödgats för svensk sjömans sjukvård göra utgift, som, enligt vad ovan är sagt, icke ålegat redaren, eller förskjuta mer än denne ålegat; äge redaren därför undfå ersättning av allmänna medel.

98 §.

Upphör, av anledning som i 91 § sägs, svensk sjömans tjänstgöring å utländsk ort, eller varder svensk sjöman för sjukdom eller skada, därför han enligt 90 § äger erhålla vård på redarens bekostnad, å sådan ort kvarlämnad, äge sjömannen rätt att bliva fortskaffad till ort, där han är bosatt. Har fartyget förolyckats eller tagits av sjörövare eller efter timad skada förklarats icke vara iståndsättligt, eller har fartyget efter uppbringning förklarats för god pris och var icke, när fartyget sist lämnade hamn, krigets utbrott där känt eller eljest befälhavaren kunnigt, skall kostnaden för hemresan bestridas av allmänna medel.

Kan åt sjöman, som av anledning nu är sagd skall hemsändas, beredas tjänst å svenskt, norskt eller danskt fartyg, vilket är bestämt till ort i Sverige eller till hamn, varifrån han bekvämligen kan befordras till hemlandet; vare sjömannen pliktig att antaga tjänsten, så framt han anställs i samma egenskap som den, vari han förut var förhyrd, och på lika förmanliga villkor.

108 §.

Om anställning å fartyg av personer, vilka ej skola tillhöra den egentliga besättningen, skall tillämpas vad i 70 § första stycket är stadgat beträffande anställning av sjöman. Bemälda personer skola hörsamma befälhavarens föreskrifter i avseende å ordning och skick ombord samt förrätta det arbete, som för fartygets säkerhet ålägges dem av befälhavaren; och skall vad i 77 § andra stycket samt 81, 101 och 102 §§ föreskrives lända till efter rättelse jämväl för dem.

Finnes person, som i första stycket avses, vara till följd av sjukdom eller skada för längre tid satt ur stånd att fullgöra sin tjänst, äge befälhavaren skilja honom därifrån. Finnes anledning till antagande, att sjuk-

domen är könssjukdom i smittosamt stadium eller på annan grund medför fara för ombord anställda personer, skall befälhavaren så fort ske kan låta den sjuke undergå läkarbesiktning. Bekräftas därvid antagandet, skall befälhavaren skilja den sjuke från tjänsten, där honom ej beredes till farans undanröjande erforderlig vård. Kvarlämnas den, som sålunda skilts från tjänsten, å utländsk ort, skall befälhavaren överlämna honom till svensk konsul eller, om sådan tjänsteman där icke finnes, annorledes sörja för att han erhåller lämplig vård.

Äro personer, som ovan avses, antagna av redaren eller befälhavaren, skola samma rättigheter tillkomma dem som besättningen; dock skola bestämmelserna i 96 § beträffande övertidsersättning icke å sådana personer äga tillämpning.

Har befälhavare å ort, där svensk konsul ej finnes, nödgats för i denna paragraf avsedd svensk persons sjukvård göra utgift, som icke ålegat redaren, eller förskjuta mer än denne ålegat; äge redaren därför undfå ersättning av allmänna medel.

285 §.

Befälhavare, som i strid mot vad i 70 § första stycket föreskrives anställer sjöman eller i strid mot vad i 108 § första stycket är stadgat anställer eller låter annan anställa person, som där avses; så ock befälhavare, som mot stadgandet i 70 § andra stycket använder minderårig för skeppstjänst eller försummar att iakttaga vad i 90 § första stycket eller 108 § andra stycket föreskrives till undanröjande av fara för ombord anställda personer, straffes med böter, ej under tio kronor. Har användandet av minderårig skett med den minderåriges faders eller målsmans vetskap och vilja, vare jämväl fadern eller målsmannen förfallen till böter, högst tjugu kronor.

Anställer befälhavare sjöman för tid, under vilken denne veterligen är förbunden att tjäna å annat fartyg, straffes med böter, högst tvåhundra kronor.

Lika med befälhavaren straffes redare, där förseelse, varom ovan sagts, skett med hans vetskap.

Denna lag skall träda i kraft den 1 januari 1918.

---

*Utdrag av protokollet över justitiedepartementsärenden, hållet inför
Hans Maj:t Konungen i statsrådet å Stockholms slott fre-
dagen den 10 november 1916.*

Närvarande:

Hans excellens herr statsministern HAMMARSKJÖLD,
Hans excellens herr ministern för utrikes ärendena WALLENBERG,
Statsråden: eHASSELROT,
VON SYDOW,
friherre BECK-FRIIS,
STENBERG,
LINNÉR,
MÖRCKE,
VENNERSTEN,
WESTMAN,
BROSTRÖM.

Chefen för justitiedepartementet statsrådet Hasselrot anmälde ett inom finansdepartementet utarbetat och enligt Kungl. Maj:ts beslut för vidare behandling till justitiedepartementet överlämnat förslag till lag om ändring i vissa delar av sjölagen; och hemställde departementschefen, att lagrådets utlåtande över nämnda förslag, som var av den lydelse bilaga vid detta protokoll utvisar, måtte för det i § 87 regeringsformen angivna ändamål inhämtas genom utdrag av protokollet samt att utdrag av finansdepartementets i ärendet hållna protokoll måtte få åtfölja remissen till lagrådet.

Till denna av statsrådets övriga ledamöter biträdda hemställan täcktes Hans Maj:t Konungen lämna bifall.

Ur protokollet:

Israel Myrberg.

Bilaga.

F ö r s l a g

till

L a g

om ändring i vissa delar av sjölagen.

Härigenom förordnas, att 32, 70, 77, 90, 98, 108 och 285 §§ sjölagen skola erhålla följande ändrade lydelse:

32 §.

Befälhavaren åligger att tillse: att vaktmanskap finnes å däck; att; när fartyget icke ligger förtöjt i hamn eller eljest å säker ankarplats, sjö-vakt hålles; att behörig utkik hålles; att icke såsom utkiksman eller såsom rorsman nyttjas annan än den, som enligt legitimerad läkares intyg, ej över fyra år gammalt, äger normalt färgsinne samt tillräcklig syn- och hörsel förmåga; att behörigt vaktbefäl ständigt för kommandot ombord att nödiga Ortsbestämningar och deviationsbestämningar företagas; samt att lodning verkställes, då sådan av förhållandena påkallas, särskilt i tjocka.

Närmare föreskrifter rörande läkarintyg, varom ovan sägs, meddelas av Konungen.

70 §.

Å fartyg, som avgår från Sverige till ort bortom 61 grader nordlig latitud (Bergen), 11 grader västlig longitud (Irlands västkust) och 48 grader nordlig latitud (Brest), må icke såsom sjöman anställas den som är behäftad med sjukdom, lyte eller skada, som gör honom oduglig att sköta den tjänst, anställningen avser, eller med könssjukdom i smittosamt stadium eller med annan sjukdom, som medför fara för ombord anställda personer; och skall förty, innan någon anställes såsom sjöman å dylikt fartyg,

legitimerad läkares intyg, att han av denne besiktigats, företes för befälhavaren. Sådant intyg skall vara utfärdat under loppet av de sista sex månaderna före anställningens början. Närmare föreskrifter rörande intyget meddelas av Konungen.

Minderårig under fjorton år må ej i skeppstjänst användas, ej heller må i eldartjänst användas minderårig, som icke uppnått sexton års ålder.

När sjöman förhyres, bör, om han är inskriven vid sjömanshus, den vid inskrivningen honom tilldelade sjöfartsbok överlämnas till befälhavaren, vilken äger förvara densamma, till dess sjömannen lämnar tjänsten.

77 §.

Envar av besättningen skall uppföra sig skickligt, nyktert och fridsamt, noggrant iakttaga allt, som för bevarande av ordning och skick ombord föreskrives, med aktning bemöta förnän och med uppmärksamhet mottaga deras befallningar samt genom tydliga och lämpliga svar utmärka, att dessa uppfattats.

Envar av besättningen åligge jämväl att, när befälhavaren så påfordrar, underkasta sig läkarbesiktning, dock utan kostnad för den undersökte.

90 §.

Finnes sjöman vara sjuk eller skadad, skall befälhavaren bereda honom nödig vård ombord eller i land; är han till följd av sjukdomen eller skadan för längre tid satt ur stånd att fullgöra sin tjänst, äge befälhavaren skilja honom därifrån. Finnes anledning till antagande, att sjukdomen är köns-sjukdom i smittosamt stadium eller på annan grund medför fara för ombord anställda personer, skall befälhavaren så fort ske kan låta den sjuke undergå läkarbesiktning. Bekräftas därvid antagandet, skall befälhavaren skilja den sjuke från tjänsten, där honom ej beredes till farans undanröjande erforderlig vård. Kvarlämnas sjuk eller skadad sjöman å utländsk ort, skall befälhavaren överlämna honom till svensk konsul eller, om sådan tjänsteman där icke finnes, annorledes sörja för att han erhåller lämplig vård.

Skiljes sjöman från sin tjänst till följd av skada eller sjukdom, som han genom eget grovt vållande ådragit sig, eller därför att han funnits behäftad med könssjukdom i smittosamt stadium, njute han ej hyra för längre tid, än han förrättat tjänsten, och kostnaden för hans skötsel och vård må avkortas på hans innestående hyra. Skiljes han icke från sin tjänst, njute han ej hyra för den tid, han är ur stånd att förrätta tjänsten, och ersätte kostnaden för skötsel och vård.

Sjöman, som eljest, medan han är i tjänst, finnes vara sjuk eller skadad, njute full hyra ävensom sjukvård på redarens bekostnad så länge han är kvar i tjänsten; varder han därifrån skild, erhålle han hyra till dess han avmönstras eller, om avmönstring icke äger rum, till den dag, då fartyget går vidare, ävensom sjukvård på redarens bekostnad under fyra veckor, räknade från den dag, då hans rätt till hyra upphörde.

Har befälhavare å ort, där svensk konsul ej finnes, nödgats för svensk sjömans sjukvård göra utgift, som, enligt vad ovan är sagt, icke ålegat redaren, eller förskjuta mer än denne ålegat; äge redaren därför undfå ersättning av allmänna medel.

98 §.

Upphör, av anledning som i 91 § sägs, svensk sjömans tjänstgöring å utländsk ort, eller varder svensk sjöman för sjukdom eller skada, därför han enligt 90 § äger erhålla vård på redarens bekostnad, å sådan ort kvarlämnad, äge sjömannen rätt att bliva fortskaffad till ort, där han är bosatt. Har fartyget förolyckats eller tagits av sjörövare eller efter tinad skada förklarats icke vara iståndsättligt, eller har fartyget efter uppbringning förklarats för god pris och var icke, när fartyget sist lämnade hamn, krigets utbrott där känt eller eljest befälhavaren kunnigt, skall kostnaden för hemresan bestridas av allmänna medel.

Kan åt sjöman, som av anledning nu är sagd skall hemsändas, beredas tjänst å svenskt, norskt eller danskt fartyg, vilket är bestämt till ort i Sverige eller till hamn, varifrån han bekvämligen kan befordras till hemlandet; vare sjömannen pliktig att antaga tjänsten, så framt han anställs i samma egenskap som den, vari han förut var förhyrd, och på lika förmånliga villkor.

108 §.

Om anställning å fartyg av personer, vilka ej skola tillhöra den egentliga besättningen, skall tillämpas vad i 70 § första stycket är stadgat beträffande anställning av sjöman. Bemälda personer skola hörsamma befälhavarens föreskrifter i avseende å ordning och skick ombord samt förrätta det arbete, som för fartygets säkerhet åläggas dem av befälhavaren; och skall vad i 77 § andra stycket samt 81, 101 och 102 §§ föreskrives lända till efterrättelse jämväl för dem.

Finnes person, som i första stycket avses, vara till följd av sjukdom eller skada för längre tid satt ur stånd att fullgöra sin tjänst, äge befäl-

havaren skilja honom därifrån. Finnes anledning till antagande, att sjukdomen är könssjukdom i smittosamt stadium eller på annan grund medför fara för ombord anställda personer, skall befälhavaren så fort ske kan låta den sjuke undergå läkarbesiktning. Bekräftas därvid antagandet, skall befälhavaren skilja den sjuke från tjänsten, där honom ej beredes till farans undanröjande erforderlig vård. Kvarlämnas den, som sålunda skilts från tjänsten, å utländsk ort, skall befälhavaren överlämna honom till svensk konsul eller, om sådan tjänsteman där icke finnes, annorledes sörja för att han erhåller lämplig vård.

Äro personer, som ovan avses, antagna av redaren eller befälhavaren, skola samma rättigheter tillkomma dem som besättningen; dock skola bestämmelserna i 96 § beträffande övertidsersättning icke å sådana personer äga tillämpning.

Har befälhavare å ort, där svensk konsul ej finnes, nödgats för i denna paragraf avsedd svensk persons sjukvård göra utgift, som icke ålegat redaren, eller förskjuta mer än denne ålegat; äge redaren därför undfå ersättning av allmänna medel.

285 §.

Befälhavare, som i strid mot vad i 70 § första stycket föreskrives anställer sjöman eller i strid mot vad i 108 § första stycket är stadgat anställer eller låter annan anställa person, som där avses; så ock befälhavare, som mot stadgandet i 70 § andra stycket använder minderårig för skeppstjänst eller försummar att iakttaga vad i 90 § första stycket eller 108 § andra stycket föreskrives till undanröjande av fara för ombord anställda personer, straffes med böter, ej under tio kronor. Har användandet av minderårig skett med den minderåriges faders eller målsmans vetskap och vilja, vare jämväl fadern eller målsmannen förfallen till böter, högst tjugu kronor.

Anställer befälhavare sjöman för tid, under vilken denne veterligen är förbunden att tjäna å annat fartyg, straffes med böter, högst tvåhundra kronor.

Lika med befälhavaren straffes redare, där förseelse, varom ovan sagts, skett med hans vetskap.

Denna lag skall träda i kraft den 1 januari 1918.

---

*Utdrag av protokollet, hållet i Kungl. Maj:ts lagråd fredagen den
2 mars 1917.*

Närvarande:

Justitieråden GULLSTRAND,
VON SETH,
WEDBERG,
Regeringsrådet PLANTING-GYLLENBÅGA.

Enligt lagrådet tillhandakommet utdrag av protokollet över justitie-
departementsärenden, hållet inför Hans Maj:t Konungen i statsrådet den
10 november 1916, hade Kungl. Maj:t förordnat, att lagrådets utlåtande
skulle för det i § 87 regeringsformen omförmälda ändamål inhämtas över
upprättat *förslag till lag om ändring i vissa delar av sjölagen*.

Tillika hade till lagrådet överlämnats utdrag av protokollet över
finansärenden, hållet inför Hans Maj:t Konungen i statsrådet berörda den
10 november uti ifrågavarande ärende.

Förslaget, som finnes bilagt detta protokoll, föredrogs inför lagrådet
av revisionssekreteraren Erik Lilienberg.

Lagrådet yttrade:

Beträffande 98 § erinras, att då en hemsändning till närmaste
svenska hamn i månet fall torde vara vad sjömannen önskar, och det ej
sällan lär vara tvivelaktigt vilken ort bör anses såsom hans boningsort,
det synes lämpligt bibehålla den nuvarande lydelsen av §:ns första punkt
med tillägg av innehåll att, om sjömannen hellre vill, han skall fortskaffas
till den ort inom riket, där han är bosatt.

Ur protokollet:
Erik Ölander.

*Utdrag av protokollet över justitiedepartementsärenden, hållet inför
Hans Maj:t Konungen i statsrådet å Stockholms slott
tisdagen den 13 mars 1917.*

Närvarande:

Hans excellens herr statsministern HAMMARSKJÖLD,
Hans excellens herr ministern för utrikes ärendena WALLENBERG,
Statsråden HASSELROT,
VON SYDOW,
friherre BECK-FRIIS,
STENBERG,
LINNÉR,
MÖRCKE,
VENNERSTEN,
WESTMAN,
BROSTRÖM.

Efter gemensam beredning med chefen för finansdepartementet anmälde chefen för justitiedepartementet, statsrådet Hasselrot, lagrådets den 2 innevarande mars avgivna utlåtande över det den 10 november 1916 till lagrådet remitterade förslag till lag om ändring i vissa delar av sjölagen.

Efter att hava redogjort för utlåtandets innehåll yttrade föredragande departementschefen, att 98 § i förslaget ändrats i enlighet med vad lagrådet ansett lämpligt samt att dessutom i förslaget vidtagits vissa ändringar av redaktionell natur.

Föredraganden uppläste härefter det sålunda ändrade förslaget och hemställde, att detsamma måtte genom proposition föreläggas riksdagen till antagande.

Med bifall till denna av statsrådets övriga ledamöter biträdda hemställen täcktes Hans Maj:t Konungen förordna, att till riksdagen skulle avlätas proposition av den lydelse, bilaga vid detta protokoll utvisar.

Ur protokollet:

Israel Myrberg.
